

günün nasibi

Mehmet Şamil

Akşamın kızılığı sulara gömül-
mek üzereyken fotoğraf makine-
sini yanına alıp sahildeki gün ba-
tımını fotoğraflamanın heyecanı
içinde arabasına bindi. Akşam gü-
neşi, önüne bir perde gibi çekil-
mek üzere olan bulutların ardın-
da parlamaya çalışıyor; arada bir
bulut kümelerinin ardında kalarak
göğü hızla kızıla boyuyordu. Kible
rüzgârlarının etkisiyle göğe bir
toz bulutu gibi yayılan bulutlar,
güneşin karşısında sarı tonlarını
turuncu ile değiştirmenin telaşı
içindeydi.

Acile hasta yetiştirmeye çalışan
bir sürücü manevrasıyla yola çıktı
otomobiliyle. Nicedir gökyüzünde
böyle değişik, böyle kızıl bir man-
zaraya tanıklık etmemişti. Her
geçen dakika kaçırmakta olduğu
enstantaneleri düşündükçe he-
yecanı ve sabırsızlığı bir kat daha

artıyordu. Bir yandan trafiğe da-
lıyor, diğer yandan apartmanların
arasında utangaç bir kızın yanak-
larına düşen kırmızılıkla sıkışıp
kalmış gökyüzünün her geçen da-
kika bulutların dansıyla akıp gitti-
ğini izliyordu.

Kırmızı ışık, durulması gere-
kendi. Durdu. Akşamın yorgunlu-
ğunu adadığı bu saatte yaya geçi-
di bir film şeridi gibiydi. Memur
emeklisi amcalar, sınavdan çıkan
öğrenciler, rızkının peşinde ko-
şan, akşam sofrasına yetismeye
çalışanlar; nafakasının ve sada-
kasının peşine düşen insanlar...
Sonra bütün tatlılığı ve yürümeye
başlamanın ilk tecrübesi henüz
üzerinde olan çocuğunu yarının
hatırası olarak çarşıya çıkarmış
bir anne belirdi yaya geçidinde.

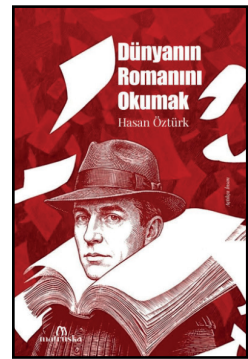
(devamı 2. sayfada)

Mehmet Şamil
Huriye Çap
Abdullah Kaya
M. Onur Kansız
Cem Birgi
Bedri Tokul
Melek Sukan
Büşra Biçer
Ebru Asya
Gülşah Sarı
Cengiz Azman
Ali Haydar Koyun
Fulya Oğuz
Murat Cıvaoğlu
Sertaç Özbilici
Ebru Bayram
Melek Öz
İlhan Gerimterli
Eylül Çelik
Emre Yılmaz
Ubeydullah Öz
Mustafa Emin Öz
Elif Gümüşler
Merve Kaba
Bahattin Kaya
Eren Kaçalin
Mücahide Sert
Emine Güner Eyzaman
Neşe Cengiz

dünyanın romanını okumak

Hasan
Öztürk

Hasan
Öztürk'ün
eleştirel
denemeler
toplamı olan
son eseri

Matruşka Yayınları etiketiyle çıktı.

Çocuğun bir elinden annesi tutuyordu, bir elinden elma şekeri. O kısacık eli uzanamıyordu henüz annesinin eline; göğü işaret eder gibi uzanmıştı yukarı. Fotoğraf makinesine uzanmak istedi eli. Yeşil ışık yanmıştı. Çocuk arabanın camına bakarken başını arkada unutacak gibiydi. Kazıyıp gitti güzelliğini aklına zamanın.

Sahile çıkan son kavşakçı dönerken martıların ve göçmen kuşların gökyüzünde kanat çırpışları, güneşin kızılığında yeni tablolar sunuyordu. Kim bilir nereden dönüyorlar, hangi rızkın peşinde akşam edişlerinin izinde kanatlanıyorlardı? Sahilin yan yoluna aracını park etti. Fotoğraf makinesini boynuna asıp dalgakıranların önündeki yürüyüş alanına doğru hareketlendi. Bir yandan gökyüzüne bakıyor, bir yandan şehrin kalesinin kızılıkla değişen manzarasını fotoğraflıyordu. Deniz hiç olmadığı kadar sakindi. Karadeniz'in haşinliği kendini sükûnete bırakmış; küçük küçük dalgalar, kayalıklara gidip gelip birer öpücük kondurmakla ahesteydiler. Güneşi, denizi, dalgaları, kayıkları farklı farklı açılardan fotoğrafladı. Henüz günün karesini yakalamış saymıyordu kendini. Günün yorgunluğu, akşam ezanı okunmadan hemen önce dalgaların sesinde ve dinginliğinde ne huzur verici bir yakarıştı.

Batıdan, güneşin batmakta olan uzaklığından dört kuşun yan yana gelmekte olduğunu gördü. Onlar geldikçe fotoğraflamaya devam etti. Doğru

tarafından dolunay da kendini göstermeye başlamıştı. Önünde bulut kümeleri... Kırmızıdan pembeye, pembeden mora, mordan sarıya bir renk cümbüşü içindeki dolunaya doğru uçmakta olan kuşlar. Sırtını güneşe yaslayıp yüzünü dolunaya çevirdi. Birazdan kuşlar dolunaya doğru uçacaklardı. Birkaç eskiz kare ile ayarlamalarını yapıverdi. Dört kuş günün yorgunluğu ile kadrja girdiler. Tablonun eksik hikâyesi tamamlanıyordu. Ardı ardına bastı deklanşöre. Günün nasibini yakalamıştı işte. Ya da öyle sanıyordu. Muhteşemdi.

Sahil boyu yürümeye devam etti. Delikanlı, sevdiğiyle omuz omuza denizin sükûnetine dalıp gitmişti. Az ileride oltasıyla balıklarını tutmuş bir baba, oğluyla birlikte evine rızkını götürmeye niyetleniyordu. Daha ileride bir adam, çırpma tekniğiyle balık tutma kararlılığındaydı. Kefaldi bu aradığı nasip. Kalınca misinin ucuna takılan üçlü büyük kanca denize fırlatılır ve kancaları tutan bakır telin parlaklığına aldanan kefaller, misina hızla çekildiğinde kancaya takılıverirdi. Adam sağ eliyle hızlıca misinayı çekiyor, sol eliyle çektiği misinayı yere bırakıyordu. Tekrar kavrayıp tekrar çekiyor; uzaktan bakınca kollarını hızlıca açıp kapayan bir adam görünümündeydi. Misinin sesi denizin yüzünü kesiyordu.

Eline, hızla çektiği misina kesmesin diye eldiven giymişti. Kovası henüz boştu adamın. Alnındaki terler uzun zamandır misina çırpışını gösteriyordu. Adamın çarpazında, açıkta, turuncu renkli bir gırgır demir atmış bekliyordu. Arkasındaki küçük kayak ile birlikte

baba oğul gibiydiler denizin üzerinde. Denizin çarşaf gibi sularına eğilip bu manzarayı yakınlaştırarak fotoğraflamaya koyuldu. Ardı ardına üç dört kare çekmişti ki kadrjadan suda bir hareketlilik olduğunu gördü. Çektiği karelere bakıverdi. Adamın uzun zamandır yakalayamadığı kefallerden biri, balıkçı teknesini fotoğraflarken suyun üzerine zıplayıvermiş ve fotoğraf karesine girivermişti. Güzellik bu ya; fotoğrafın odak noktasında tekne ya da kayak değil, kefal vardı. Suyun üzerinde sevinçten mi uçuyordu? Günün karesi bu olmalıydı.

Adamın üzerinde durup misina çırpışını kaya arada bir küçük dalgalarla ıslanıyor ama adam ayaklarının ıslanmasına aldırmiyordu.

ça(y)lakalem
demini edebiyattan alan dergi

Ocak-Şubat 2026
Sayı: 2

İmtiyaz Sahibi
Huriye ÇAP

Genel Yayın Yönetmeni
Merve KABA

Editör
Mücadele SERT

Yayın Danışmanı
Übeydullah ÖZ

instagram
@caylakalemdergi

x/twitter
@caylakalemdergi

www.caylakalem.com.tr

e-mail: caylakalemdergi@gmail.com

Yayın Türü: 2 Aylık

Baskı-Cilt: Dergipo
info@dergipo.com
dergipo.com

Her Hakkı Saklıdır.
Dergide yer alan eserlerden yazarları sorumludur. Bu dergide yer alan her eserin elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltma hakları caylakalem.com'a aittir.

Arada bir misina birbirine karışıyor; özenle ve sabırla misinayı düzeltip tekrar elli-yüz metre ileriye atıp süratle çırp-maya çalışıyordu. Kefallerse "Bizi yakalayamazsın ki!" havasında suyun üzerine zıplayarak adamın sabrını sınamakla meşguldüler. Adamın kefallerle imtihanı etrafına epeyce bir meraklı izleyici toplamıştı. Kayalıkların üzerindeki on on beş kişi, "Acaba adam suyun üzerine zıplayan bunca kefal-den birini yakalayabilecek mi?" sorusunun cevabını bekliyordu. Bir filmi andıran bu atmosferde güneşin kızılığına, gökyüzünün rengarenkliğine artık aldırın yoktu. Topyekûn kefallerin peşindeydiler.

Siyah bir kedi meraklı kalabalığı adeta yara yara adamın ayaklarının dibine kadar gelip oturuverdi. Bir iki miyav sesiyle "Ben de buradayım," diyordu. Meraklı izleyiciler kediyi fark ettiler. Kedinin adamın balık avlayışını izlemesi güzelce bir kareydi. Kedinin ve adamın arkasına geçip bunu fotoğrafılamalıydı. Öyle de yaptı. Bunca çabaya rağmen misinanın ucunda henüz bir kefal görülmemişti ki adamın elindeki misina birden ağırlaştı. Kırk elliye bulan meraklı izleyiciler balığın ne kadar büyük olacağını tahmini içindeydiler; birbirlerine boy tahmini yapıyorlardı. Ağır ağır çekti misinayı adam. Nasibini sonunda yakalamıştı işte. Kedi pürtelaş misinanın çırpınışlarını izliyorken fotoğraf makinesi çoktan ayarlanmış, hepsi adamın eline alacağı balığı bekliyordu.

Balığı sudan çıkardı adam. Yarım saatlik uğraşla bir karıştan küçük bir kefal yakalamıştı. Balığı tam kovaasına koyacaktı ki izleyiciler hep bir ağızdan "Ver oni kediye, ver oni kediye!" deyiverdiler. Adam eğilip kefali kediye doğru atıverdi. Deklanşörden üç ses çıktı ardı ardına. Çektiği karelere baktı. Adamla kedi arasında bir kefal sevinçten havalara uçmuştu. Günün karesi kedinin nasibiydi.

protez ölüm

Huriye Çap

Perdeler uçuşur aynada
Kentin kirli perdeleri
Hiçbir gizi olmayan arkasında

Elbisem dolanır ayaklarıma
Sökük paslı lambaları
Çıplak taşlarında yolların

Dizleri üstüne çöküyor anne
Düşlerinde pembe bir kedi
Yaşlı sokak kayboluyor içinde

Balonları uçar çatıların tek tek
Bu veda çizgisidir upuzun
Düşer insanlık karanlığına

Gökten renkli simler üfler biri
Ölüm kapanır içine
Nefesi kokarken putların

Uçaklar geçer uykusunda bebeğin
Kuyruğuna takılı bir kahkaha
Kan bulaşmış süt kokan emziğine

Saçlarını hırçın rüzgâr döküyorken
Kel bahçelerin kederine
Zili neden çalmaz matem

Avluda bembeyaz çiçekleri
Yazıyor kopmuş eliyle kâtip
Terazisi bozuk heykellerin

Gün ilaçlarını almayı unutan çocuk
Öksürüp durur kapımda
Sırtına havlu koymuştum oysa

Protez duygu tamircisi
Koşma deseydim bu kadar koşma
Ölemiyorum arkanda

perişân

Abdullah Kaya

O gece şaşalı kıyafetleriyle evden çıkan Sâfi, soluğu dostu Safvet'in kapısında almıştı. Evin tüm ışıkları yanmaktaydı. İçeriden gelen konuşma sesleri ve uzak bir sedayla yükselen piyano zıngırtısı da misâfirlerin hayli kalabalık olduğuna delalet ediyordu. Kapıyı Safvet Bey'in ihtiyar dadısı Arap kadın açtı. Merdivenlerden üst kattaki salona çıktı. İçeride İstanbul'da ne kadar Avrupa muhibbi varsa hepsi oradaydı. Kimse birbiriy-le bir tek Türkçe kelime ile dahi konuşmuyordu. Alabildiğine Fransızca sözler, darb-ı meseller, mizahlar savruluyordu. Gelen miSâfirlerin hanımlarının sesleri de başka bir odadan işitiliyordu. Sâfi'yi ilk fark eden ev sahibi Safvet Bey oldu.

"Hay benim dostum Kemal hoş geldin. Geç otur." diye hoş bir karşılamadan sonra ona da bir yer gösterildi. Herkesle tokalaştıktan sonra o da oturdu.

"Monşer, bu gece yaşadığımız hadiseyi anlatsam inanmazsınız."

"Hayırdır inşallah."

"Sivuple mösyö anlatınız haydi."

Mevzuyu baştan sona anlattı. Yersiz bölmeler ve anlamsız kahkahalar eşliğinde sohbetlere devam edildi. Alafranga beyzadelerin şahı Revâ Bey bir ara düşünceli bir şekilde;

"Hakikat..." dedi.

"Siz o kızcağızı hürriyetine kavuşturmak mecburiyetindesiniz monşer."

"Bizim yanımızda zaten hür olarak yaşayacak Revâ Bey."

"Sizin emirlerinize boyun eğdiği müddetçe."

"Biz zalim miyiz efendim?"

"Pardon monşer muradım onu demek değildi. Sadece onun hukukunu müdafaa etmeyi şahsına bırakınız."

"Tabii ki öyle olacaktır."

O sırada içeriye Safvet Bey'in kız kardeşi Yâsemîn Hanım girdi. Bu kadın yirmi yedi yaşında, uzun boylu ve dik duruşlu. Göz çukurları içinde parlayan kızıl gözleri, beyaz çehresinin ortasında mücevher taşı gibi göz kamaştırıyordu. Bu kadının edebi yoktu. Yerine göre zarif bir hanımefendi, yerine göre cesur bir komutan gibi sert ve kararlı olurdu. Erkeklerin bulunduğu kısma istediği gibi girip çıkar ve arada sohbete bile kalırdı.

Onun bu alımı zihniyet bakımından kendinden bir farkı olmayan Kemal Sâfi'nin de dikkatini çekiyordu. Ne zaman bu eve gelse Yâsemîn ile konuşamadan ayrılmak istemezdi. Yâsemîn hanım içeri konuşarak girdi.

"Revâ Bey, hoş diyorsunuz da acaba sizin kendi konağınızda

kaç tane uşağınız var?"

"Bakınız uşak başka şey cariye başka şey. Ben uşağın parasını veriyorum. Yani emeğinin karşılığını alıyor. Halbuki adetimizde..."

"Cariye emeğinin karşılığını almıyor mu?"

"Hah ne güzel söylediniz Yâsemîn hanımcığım." dedi Sâfi.

"Unutmayınız ki benim de evimde faal bulunan beş cariye var. Bunların hepsinin karını doyuyor. Kıyafetleri alınıyor. Hiçbirini alt bodrumda yatırmıyorum. Odalarının pencere-leri bütün İstanbul'u görüyor. Vallahi biri bana bu lWütüfları sunsun ben bile bir konağa cariye girerim. Bunca meşakkatle uğraşmam."

Uzun handelerin ardından Yâsemîn Hanım piyano başına geçti. Dede Efendiden "Ey büt-i nev edâ" bestesini çalarken Sâfi ve Safvet bir acayip muhabbete başladılar.

"Gazetede işler nasıl gidiyor?"

"İyidir. Muharrirler şimdilerde daha rahat çalışıyorlar."

"Birini soracaktım. Pertev Sevi isimli muharrir sizin gazetede mi yazıyor?"

"Bizde o isimde bir adam yok. Muhtemelen bu onun takma adıdır. Ama yarın bir sorarım. Neden sordun?"

“Tahrirlerini çok beğeniyo-
rum.” Cebinden bir zarf çıkardı.

“Bunu kendisine verirsen çok
memnun olurum.”

“Ne yazıyor burada?”

“Kendisini bizim konağa da-
vet etmek istiyorum.”

“Tamam veririm.”

“Bu akşam kağıt oynuyoruz.
Değil mi? Revâ Bey de bizimle
olacak.”

“Hayır ben bu akşam
oynamayayım.”

“Niçin?”

“Zaten büyük günahdır bi-
lirsin. Ben artık oynamaya-
cağım. Cebime üç dört lira
zorla giriyor. Onu da burada
kaybetmeyeyim.”

“Tamam ya hu parasız
oynarsın.”

Sâfi kağıt oynamaya ikna edildi. Gece bitmeden misa-
firler evden ayrıldıktan sonra
masa kuruldu. Bu evde kumar
oynandığından kimsenin habe-
ri yoktu. Hizmetçilerden birini
de pencerede gece bekçisini
takip etmesi için tanzif ettiler.
Bu kısmı uzun uzadıya anlat-
mayacağız. Hulasa oynayanlar,
Revâ Bey, Sâfi efendi, Safvet
Bey ve Yâsemîn Hanım'dı.
Oyun sonunda Sâfi masanın
tüm parasını kazanmıştı. İşin
garip tarafı şu ki, Sâfi parasız
oynadığı halde kazandığı tüm
parayı kendisine vermek iste-
diler. Ne kadar ısrar ettiyse de
hediye mahiyetinde kabul et-
mesini rica ettiler. Fecir vakti
konaktan ayrılıp tek atlı lando-
suyla gazeteye gitti.

o ilk sensin

M. Onur Kansız

Bulamadım / şu alemde / senin gibi / bir güzeli
Şu alemde / göremedim / sana emsal / bir meleği
Senin gibi / sana emsal / aşka layık / gül benizli
Bir güzeli / bir meleği / gül benizli / seni sevdim.

Eskidendi / bu dünyada / sen olmadan / nefes almak
Bu dünyada / artık olmaz / mümkün değil / mutlu olmak
Sen olmadan / mümkün değil / imkansızdır / canlı kalmak
Nefes almak / mutlu olmak / canlı kalmak / seni bildim.

Derin çukur / gözlerine / düştüm bir kez / çıkamadım
Gözlerine / daldım ama / ışığına / bakamadım
Düştüm bir kez / ışığına / ben yönümü / bulamadım
Çıkamadım / bakamadım / bulamadım / seni gördüm.

Uzak değil / benimlesin / yanımdayken / özlenensin
Benimlesin / gecelerde / her mekânda / gözlenensin
Yanımdayken / her mekânda / her saniye / istenensin
Özlenensin / gözlenensin / istenensin / o hep sensin.

Seni sevdim / Seni bildim / Seni gördüm / O hep sensin
Seni bildim / yaşamakta / rüyalarda / O ilk sensin
Seni Gördüm / rüyalarda / tabirlerde / O son sensin
O hep sensin / O ilk sensin / O son sensin / O bir sensin.

simin

Cem Birgi

Simin...
Sular bulanık, dünya karanlık
Hızlı çektik kürekleri bir yere varamadık
Hücreye atıldık da anca uyandık
Ve soluk alışlarımız az, vesveselerimiz çok

Simin...
Büyüyen tek şey mi mesafeler?
Kurşun gibi ağır mı gerçekler?
Bir o kadar serbest mi düşüşler?
Ve dibe daha çok var mıdır?

Simin...
Lodosu bekleyen iki balık gibiyiz
Kıyıya vurmak isteriz de ölmek istemeyiz
Sonsuz bir kuyrukta zamanı eritmekteyiz.
Ve sanırım biz artık, beraber değiliz..

nokta

Bedri Tokul

Belirlenen günde A4'de bir araya geldiler. Nokta hem üzgün hem de sinirliydi:

"Arkadaşlar bizler dilbilgisi kuralları arasında iş olsun diye yer almıyoruz. Son zamanlarda kalemelerin vurdumduymaz, bizlere değer vermez, kuralları tanımaz, tavırları aldı başını gidiyor. Kalemeler; bütün hünerin kelimelerinde olduğunu sanıyorlar. Oysa onların anlamlarını güçlendiren bizleriz. Bu gün toplanmamızın nedeni kendimizi tanıtmak, bizlerin yazılardaki önemini vurgulamaktır. Bizler olmazsak kelimeler hak ettiği değeri bulamazlar. Okuyucu yorulur, sıkılır. Anlamakta güçlük çeker Söz almak isteyen var mı?"

Noktalı Virgül:(;)

"Sayın nokta ben şekil olarak sizden daha gösterişliyim. Ancak hepimiz biliyoruz ki senin işlevin hepimizden daha önemli. Bence önce senin kendini tanıtmayı daha yararlı olacaktır.

Nokta:(.)

"Ukalalık kabul etmezseniz noktalı virgölün görüşüne katılıyorum. Evet, hepimiz önemliyiz. Ancak benim görevim size göre biraz daha önemli. Ben cümlelerin sonunda yer alırım. Cümle: Bir duyguyu, bir düşüncüyü veya bir olayı ele alarak bir hüküm halinde ifade eden kelime dizisidir. Ben bu dizinin sonunda yer alırsam o kelimeler anlam kazanır. Benim görevim bu kadarla da bitmez. Bazı kısaltmalar, sayılar, sayıdan sonra CI Cİ anlamı, yazı maddeleri, tarih

belirleme, saat ve dakika araları, büyük rakamları ayırma gibi görevlerim de vardır. Sizler de çok önemlisiniz. Virgül sen benim en büyük yardımcısın. Beni tercih etmedikleri zaman imdada sen yetişirsin. Seni dinleyelim."

Virgül:(,)

"Teşekkürler. Bana da bir ad koydular bir şekil belirlediler ise benim de kendime göre bir görevim var tabii. Birbiri ardına sıralanan eş görevli kelimelerin arasında yer alırım. Sıralı cümlelerde görev bendedir. Uzun cümlelerde yüklemden uzaklaşmışsa iş bana düşer. Benim de rakamlarla işim vardır. Kesirler belirlenecekse araya ben girerim. Söz bana verilmişken sık yapılan bir hatadan da söz edeyim. Ve veya yahut bağlaçlarının kullanıldığı yerde bana iş düşmez."

"Evet. Hem benden, hem de virgülden yararlanarak bir kimlik sahibi olduğuna göre sen de kendini anlat noktalı virgül."

Noktalı Virgül:(;)

"Benim görüntüm sizin ikinizin toplamıdır. Ama doğru konuşmak gerekirse benim görevim senin ki kadar ağır değildir. Öğeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri, cümlede virgülle ayrılmış örnekleri farklı örneklerden ayırmak, cümle içinde bazı açıklama gerektiren ifadelerden sonra sıra bendedir. Kendimi çok karışık anlattım değil mi? Ben böyleyim işte. Çok hassasım, çok titizim."

"Sen ne dersin Soru işareti?"

Soru İşareti:(?) (Gülerek)

"Özür dilerim nokta, gülmemi yanlış anlamayın? Sen sordun ya; işte ben oradaydım. Soru

bildiren cümlelerin sonudur benim yerim. Virgölün dediği gibi ben de bir ayrıntıyı açıklıyayım. Cümle içinde geçen MI- Mİ gibi eklerden sonra ben kullanılmam. Bu da çok yapılan hatalar arasındadır."

"Evet, iki nokta seni dinliyoruz."

İki Nokta:(:)

"Kendinden sonra örnek verilecek, açıklama yapılacak cümlelerin sonuna ben gelirim. Bir görevimde konuşma cümlelerinde konuşacak kişinin adından sonra benim kullanılmamdır. Matematikte de bölme anlamına gelirim. Bazen benimle noktalı virgölü karıştırdıkları da olur."

"Ünlem sen kimsin?"

Ünlem:(!)

"Sevinç, kıvanç, acı, şaşma cümlelerinin sonunda kullanıldığım gibi; seslenme, hitap, uyarı, alay, kinaye, küçümseme ifade cümlelerinin sonu da bana aittir."

"Tüm konuşmacı arkadaşlara teşekkür ediyorum. Kanımca yeteri kadar kendimizi tanıttık. İnşallah kalem verilmek istenen mesajı almıştır. O da onu tutan elin sahibine gerekeni iletir. Toplantıyı bitirelim isterseniz."

Parantez sinirle ayağa kalktı:

"Üç nokta, kısa çizgi, uzun çizgi, eğik çizgi, tırnak, denden, ben; bizler de edebiyatta yeri olan işaretleriz. Bize söz vermeden toplantıyı bitiriyor olman bizi değersiz gördüğün anlamına gelir. Yanlış yapıyorsun nokta, yanlış..."

"Siz yanlış anlıyorsunuz. Eğer

her işarete söz verirse bu toplantı uzar gider. Zamanımız dar, belki ileride bir toplantı daha yaparız. Sizler de kendinizi anlatırsınız. Tabii sizler de önemlisiniz.”

“Uzarsa uzasın bizlerin de kendimize göre bir görevimiz, bir kişiliğimiz var. Kalkın arkadaşlar gidiyoruz. Bize değer verilmeyen yerde fazla durmanın bir anlamı yok. Toplantıyı terk ediyoruz.”

Parantez ve arkadaşlarının peşinden, nokta ve arkadaşları da A4 den ayrılmadan önce: “Giderseniz gidin. Zaten canım burnumda, -gerçek edebiyat yapıyorum- diye koca bir paragrafta bizlerden hiç birimizin kullanılmadığını yazılar var. Ben edebiyat adına değerlerimiz bilinsin istiyorum.”

Karşıdan koşarak gelmekte olan inceltme işareti, parantez ve arkadaşlarına:

“Televizyon haberlerinde alt yazı geçti. Burada bir yerde imla işaretlerinin toplantısı yapılmış. Nerede olduğunu biliyor musunuz?” Güldü parantez:

“Toplantı yapıldı, bitti bile sen nerede kaldın?”

“Bana hiç kimse haber vermedi ki. Kim düzenledi bu toplantıyı?”

“Git havalı havalı yürüyen noktaya sor.”

İnceltme işareti noktaya döndü:

“İmla işaretleri toplantısı yapılıyor da neden bana haber verilmiyor? Ben genelde bir tek A'ya bağlıyım diye beni işaretten saymıyor musunuz?”

Nokta elini çenesine koydu düşündü:

“Haklısın sen aklımıza gelmedin.”

“Evet haklıyım. A'ya şapkalık yapmam onu yağmurdan ve soğuktan korumak için değildir. Ben olmasam "hala" ile "hâlâ"yı, "alem" ile "âlem"i, "adet" ile "âdet"i vb. ayırmanız mümkün mü? Bana bazen görev veriliyor, sonra geri alınıyor. Neden böyle?”

“Derdini bana değil Marko Paşa'ya... Pardon Türk Dil Kurumu'na anlat.

A4 de yapılan bir toplantı böylece sona erdi. Bana da olanları anlatmak düştü.

aşağısı yok

Melek Sukan

kirlenen her şey
söğüdün benden çıkıp sana gelmesi
insanın uydurduğu mahremiyet
günahın tatlı parmağı
neden hiçbir şey bana ait değil
ılık rüzgar gibi esiyor tuhaf şeyler
bakımsız kuru ağaçlar
kendini zeytinli çöreğe bırakan konuşmacı kuşlar

sağ bacağımın üzerindeki siyah ben
sabahın gözünü kör eden bademli bakışlar
birazdan güneşin doğuşuna hüzünlenecek olmam.
her şey çok fazla gelecek
yüzüme vuran serin kekikli su
aynaya bakıp bakıp havasını atan muazzam
çirkinliğim
güvenini kaybeden pencere kenarı

sukulent abla
bodur duvar çiçekleri
incir çekirdeği sorunlar
üzümün faydaları
yalnız ölmek istiyorum sadece
mesele. mutfak fırınında
temize çekilen sıcaklık hissi
durulan ağaç
bu uzayan saçmalık
şiire benzeyen sabah
uykusunu almaya çalışıyor iliğimden
çalan şarkı kalbime dokunuyor
becerikli ev insanı gibi
pahalı ve ulaşılmaz hayaller
olmayan sigaranın dumanı
hıh çeken omzum
duvarın dibinde dizimle muhabbet eden saçlarım
ucundan dökülen kuş kanatları
kramp giriyor ayaklarıma
daha fazla uzanıyorum midemin alevine
"yalnız kalmak istiyorum"
cümlesi kadar samimi uyanıyorum aslında
neden anlaşılır değilim
tezgahın kalabalık misafiri karıncalar
kirli tabaklar
flu bardaklar
etime bastırduğım çatala benzeyen ideal gerçek
makus dişli kaderim
fırtınaya yakalanmak istiyorum. kendi başıma
şarkıdaki nakarat gibi
nasıl biteceğini bilmediğim bugün
söğüdün aitsizliği
boynumdan öpen güneş
yalnız ölmek üzerine şekil veriyorum
durmadan
masaya yatırılan gece boyu

karanlık çiçek açmıyor
karanlık çiçek açmıyor
açmasın istiyorum

gizli yüz filmine nilay özer'in dizelerinden bakmak

Büşra Biçer

Nilay Özer'in yüzü kelebeklerle örtülü adını alan şiir kitabı, ödünç yüz, yüzü kelebeklerle örtülü ve yüz/ yakın plan olmak üzere üç bölümden oluşur. Senaryosu Orhan Pamuk tarafından yazılan ve 1991 yılında Ömer Kavur'un sinemaya aktardığı Gizli Yüz, mistik bir arayışın hikâyesini anlatır. Zamansal olarak farklılık gösteren söz konusu üç anlatı Gizli Yüz filmine Nilay Özer'in dizelerinden bakmayı amaçlayan bu metinde; Kavur'un filminden alınan üç görsel, Özer'in kitabının üç bölümü ve Pamuk'un senaryosundan alınan bazı parçaların birbirlerine seslenen yapısı bu üç anlatı biçimine de yakınlığı olan bir bilinç tarafından duyulduğu biçimiyle aktarılmıştır.

ödünç yüz

Görsel 1: duvar boyunca uzanan ve her biri bir anlama sahip insan yüzlerine ait fotoğraflar, ön tarafta dalgın ve düşünceli bir ifadeyle fotoğrafçı ve onun kadrajın dışına uzanan bakışları ile fotoğrafların olduğu duvara yansıyan gölgesinden oluşan bir kompozisyon. Başkalarının yüzlerinden oluşan hikâye parçalarının daha büyük bir hikâyeyi oluşturduğu ancak hikâyenin asıl parçasının kadrajın dışında kaldığı bir durum.

Başka birinin yüzüne sahip olmak ve ödünç bir yüzle yaşamak kendine yabancı olmayı işaret

eder. Başkasına ait bir yüzü taşımak aynı zamanda başkasına ait bir kimliği de taşımaktır. Ödünç bir yüzle yaşayan birey, kendi kimliğini seçmemiş toplumun beklentileri doğrultusunda kendisine sunulmuş olanı yaşamakta olan bireydir.

Gizli Yüz filminde fotoğrafçılardaki yüzlerle bakarak bir yüz arayan kadının, dikkatini çeken yüzü bulduğunda aradığının o olduğundan emin olmak için fotoğrafçıdan o yüzün sahibine sormasını istediği sorular arayışın aslında kendi kimliği olduğunu gösterir. "KADIN: Rüyalarında ne gördüğünü sor... Rüyalarının tamamlanıp tamamlanmadığını... Yoksa unutuyor mu? Rüyalarında yüzler siliniyor, karışıyor mu? Hatırlıyor, kendisi olabiliyor mu?" (Pamuk, 2022: 19)

Bireyin kendi olması bir başkası olmanın aşılmasıyla gerçekleşir. Fotoğrafçı da tıpkı kadının yaptığı gibi başkalarının yüzlerine bakarak bir sırrı çözmeye çalışır. Ödünç alınmış bir kimliğin yarattığı ağırlık hissinden kurtulmak başka yüzlerde bir anlam aramakla mümkündür. Kendinde eksik olan tamamlanmamış bir yan, başkalarının yüzlerinde aranır. Başkalarının yüzlerinde kendine ait bir anlamı bulmak kendi ruhunun parçalarını tamamlamak ve kendi hikâyesini okumak arzu edilir. "Bir yüzü diğerinden ayıran nedir? Bir hikâye... Anamlı yüz hep bir

hikâye anlatır..." (Pamuk, 2022: 37) Yüz, ona sahip olan kişiye ait bir geçmişin izlerini taşıyarak bir hikâye anlatır. Ödünç yüzün bir hikâyesi yoktur. Özer'in dizelerinde yer alan Ali'nin yüzü ise hikâye anlatan sahici bir yüzdür. "ali'yi ilk nerde gördüm her yerde birden gördüm / yüzüne bir an baktım bütün geçmişini gördüm" (Özeri 2024: 18)

Yüz, zamanın aynasıdır, geçmişe ait tüm hikâyeler yüzde görünürleşir. Bu bağlamda Ali'nin yüzü de filmdeki saatçinin yüzü gibi bir anlatı taşır.

yüzü kelebeklerle örtülü

Görsel 2: Bir odada duvarda asılı bir saat ve yüzü saate dönük bir kadın. Kadının kameraya sırtını dönmüş olmasına karşın saatin kamerayı karşıladığı bir kompozisyon. Kendine dönüş.

Gizli Yüz'de Fotoğrafçının kendini bulma yolculuğu başkalarının yüzleri üzerinden gerçekleşir. Gizemli bir kadının iki yıl boyunca her gün çalıştığı mekâna gelen müşterilerin fotoğrafını çekerek kendisine getirmesini istemesi üzerine kadının arayışına tanıklık eden fotoğrafçı bir süre sonra kendisini de yüzler üzerinden gerçekleşen bir arayışın içinde bulur. Yüzler ardında hikâyeler

gizler. Yüzlerin sırrı gizledikleri hikâyelerdir. Hikâyeler, keşfedilmek ve anlatılmak için bir arayışı gereksinirler. “SAATÇİ: Yüzümüzde kaybolan anlamı ancak hatırlayarak buluruz... Kayıp güzel zamanları bularak... Acıyı hatırlayarak... Anlatarak... Ruhumuzdaki gizli saatin çarklarını aralayarak... Saatler hatırlar...” (Pamuk, 2022: 96)

İç yolculuk ve ruhun kayıp parçasının çağırılması anlatmak ve aramak yoluyla gerçekleşir. Anlamı bulmak aynı zamanda hatırlamak ve bunun sonucunda da kabullenmekle birlikte gerçekleşir. “İşte hüznün hikâyecileriyle birbirimizi aramaya böyle başladık... Harita diye birbirlerimizin yüzlerine bakıyor, hikâye diye ruhlarımızı masaya koyuyoruz.” (Pamuk, 2022: 62)

Yüzler bireyin kendi içine dönen yolculuğuna aracılık ederler. Başka yüzlerde onlara ait hikâyeleri bulmak, kendine ait olan ‘unutulmuş’ sırrın hatırlanmasına sağlar. Zaten bu yolculukta hatırlamak ve anlatmak en önemli unsurlardır. Nilay Özer’in dizelerinde kendine dönen bu iç yolculuğun aracı olan yüzdeki sır, kelebeklerin zarafetiyle örtülüdür.

Eserin ikinci bölümünde yer alan “kadının biri bir ağaca tırmandı / ve bir daha dönmedi” (Özer, 2024: 64) dizeleri kimlik arayışı ve iç yolculukla sembolik olarak anlamlı bir ilişki kurar. Kendini keşfetmek ve kendi içsel derinliğine ulaşmak için ağaca tırmanmak cesaret ve yüksek bilinç gerektiren bir eylemdir. Bir daha dönmemesi kalıcı bir değişim ve dönüşümün

gerçekleşmesi sonucunda yeni bir kimliğin oluşması olarak okunabilir. “Geçenlerde bir adam geldi, yüzü acı yüklüydü. Piyango satıcısıymış... Bir biletin üzerinde bir kadın resmi görmüş ve bir daha unutamamış. Bütün hayatı yolundan çıkmış... Alay etmişler... Yüzünde öyle bir bakış vardı ki... Ona aramasını söylemek isterdim. Resimdeki kadını değil, aramayı seveceğini söylemek isterdim...” (Pamuk, 2022: 107)

Esas olan aramanın kendisidir. Fotoğraftaki yüzü aramak için çıkılan yolculuk içe dönüşle sonuçlanır. Gizli Yüz’de biletin üzerinde görünen kadın resmiyle başlayan yolculuk yüzü kelebeklerle örtülü’de yer alan “üzüntünün şeklini almış bir köpek / beni öylesine değiştirdi ki / yaşayamıyorum eski yüzümle” (Özer, 2024: 36) dizeleriyle görünürleşir. Üzgün bir köpeğin görüntüsüyle başlayan süreç bireyin o güne dek taşıdığı kimliğinden sıyrılmasıyla sonuçlanır. Birey eski yüzünden uzaklaşarak yeni bir yüz ve kimlik edinir.

yüz/yakın plan

Görsel 3: Kadın figürünün kadrajda kapladığı yer daha fazla ancak buna karşın erkek figürünün kadrajda kapladığı yer az olmasına karşın daha net ve belirgin. Kadın, daha bulanık rüya tarafı ağır basan ancak hikâyenin bütünündeki etki alanı büyük, hikâyenin odağında yer alan bir figürken erkek, ikinci planda kalır. Kadın ve erkeğin farklı

uzamlarda biri canlı diğeri bir görüntü olarak karşı karşıya geldiği bir kompozisyon. Yüzleşme.

Yüzün yakın plan olarak ele alınması, en dolaysız ve detaylı haliyle görünürleşen bir yüz portresini çağırıştırır. Kimliğin en yalın haliyle yansıdığı yakın plan bir yüzleşmedir. Gizli Yüz’de bu yüzleşme kadının giderken bıraktığı video kaydının seyredildiği sırada gerçekleşir.

Kadının yüzleşmesi video kaydında söylediği “...Küçük kız babasını dinleye dinleye uykuya dalar, rüyalarında bu işleri bir bir yaparmış... Ama sabah uyanıldığında hala o küçük kız kalmasına üzülürmüş... O kızın kim olduğunu çok sonra anladım. Bir sabah kar yağarken rüyalarımın o yetişkin kadın olarak uyandığım zaman...” (Pamuk, 2022: 62) cümleleriyle gerçekleşirken fotoğrafçının yüzleşmesi kadının video kaydında akan görüntüsüne yansıyan yüzüyle, söylediklerini tekrarladığı anda gerçekleşir.

Buna karşın yüzü kelebeklerle örtülü’nün üçüncü bölümünde yüzleşme bireyin kendisine sorular sorup aldığı cevapları kabullendiği durumları içerir.

“şaşıyorum ne kadar az sevmişler beni / her şey anlam diye çırpınıyor karşımda / üstüme alınıyorum dünyanın güzelliğini” (Özer, 2024: 79) başkalarının sevgisiyle ölçülen bir anlam arzusu yüzleşmenin ifadesidir.

Önce başkalarının sevgisinin yetersizliğiyle yüzleşilir. İnsan

için nihai anlam yine kendi içindedir. Başkalarının sevgisizliğiyle başlayan anlam arayışı dünyanın güzelliğinin kavranmasıyla sonuçlanır.

Gizli Yüz'ün bir ekran karşısında gerçekleşen yüzleşmesi Özer'in kitabının son şiirinde yer alan üç dizeyle tamamlanır.

Böylece arayış, arayışın nesnesine dönüşle yani bireyin kendisine dönmesiyle sonuçlanır.

Gizli Yüz ve yüzü kelebeklerle örtülü benzer şeyleri farklı anlattım biçimleri ve farklı ifade tarzları kullanarak ele almış formlardır. Kimlik, geçmiş ve hikâye anlatımı yüz üzerinden ifade edilir. Yüzler yalnızca insanın dışarıya açılan penceresi değil aynı zamanda insanın evrenle ve kendi özüyle kurduğu ilişkinin yansımasıdır. İnsanın kendini keşfetmesi ve dünyayla iletişim kurması yine yüz üzerinden gerçekleşir. Bu bağlamda tıpkı Gizli Yüz filmi gibi Özer'in dizeleri de bireyi gizli kalmış yüzü ile yüzleşmeye çağırır.

"görünürün perdesi aralanmış da / ayan olmuş gibi sır" (Özer, 2024: 43)

Kaynaklar:

Pamuk, O. (2022) Gizli Yüz, YKY, İstanbul.

Özer, N. (2016) Yüzü Kelebeklerle Örtülü, Everest Yayınları, İstanbul.

Kavur, Ö. (1991). Gizli Yüz, İstanbul.

pancar salatası

Ebru Asya

Hastalık hastası Ercan Bey, eşi Meryem'in vefatından sonra iyice hassaslaşmıştı. Her gün internetten saatlerce araştırma yapıyor, kendi kendine koyduğu teşhisleri kızı Elif'e anlatıyordu.

Annesi vefat etmeden kısa süre önce evlenen Elif, ailenin tek çocuğu olarak babasını yalnız bırakmak istemiyor, şehir dışındaki evine gidemiyordu. Kocasını Tufan Bey, kayınpederini yanlarına almak istese de her seferinde aynı yanıtla karşılaşıyordu: "Meryem'in hatıralarını bırakıp hiçbir yere gidemem."

Bir hafta sonu çarşıya çıkmak üzere hazırlanan Elif, babasına "bir şey istiyor musun?" diye sordu. Ercan Bey omzunu silkeyerek "bana her şey dokunuyor, nasılsa yiyemeyeceğim" dedi. Oysa gece uyanıp dolapta ne varsa silip süpürüyordu.

Elif alışverişten döndüğünde babasının oda kapısı aralıktı. Usulca kenardan baktı. Elif'in gelişinden haberdar olan Ercan Bey bir eliyle telefonu tutarken diğer eliyle karnını ovalıyor, "Of, anam of" diyerek söyleniyordu. Bu sahneler sıkça yaşandığından hiç şaşırmayan Elif, bir süre onu kendi halinde bırakarak akşam yemeği hazırlıklarına başladı. El çabukluğuyla çeşit çeşit yemek pişirdi. Birini beğenmese diğerinden mutlaka yerd. En son pancar salatası yaparak tüm yemeklerden birer tabak alıp siniye dizdi, babasının odasına geçti.

Ercan Bey'in oflamaları kızı kapıdan girer girmez daha da şiddetlenmişti.

"Ne oldu, bir yerin mi ağrıyor?" demeye kalmadan "Kızım, ben mide kanseri olmuştum! Beni doktora götür. Alsınlar şu illeti! Ben kanserle yaşayamam. Acil ameliyat ettir" dedi.

"Babacım, nereden çıkarıyorsun bunları? Daha yeni check-up yaptırdık. Endoskopi, kolonoskopi, tahliller, röntgenler... Hiçbir şeyciğin yok " dese de babası bir türlü ikna olmuyordu.

Elindeki kaşığı çorba kasesine daldırıp babasına uzattı "Hadi ye bakalım, aç ağzını koca bebek."

"İhh! Mercimek yemem, karnım ağrıyor benim. O ne o, kırmızı olan? Ondan ver azıcık bakalım."

Babasını tıpkı bir bebek gibi beslemişti. Ağzını peçeteyle sildikten sonra mutfığa geçip kahve hazırladı. Kızının bu ilgisinden oldukça hoşnut olan Ercan Bey, ayak sesleri kesilince yeniden telefonu eline aldı. Bu sefer kulak burun boğaz hastalıkları sayfasını taramaya başladı. Elif kahve tepsisiyle geri döndüğünde "Oh! Mis gibi köpüklü kahveler, buyur babacığım" diyerek bir fincan uzattı.

“Kızım bir şey mi dedin? Sağır oldum ben. Randevu al, hemen! Doktora gidelim”

-Hangi güne alayım babacığım?

-Yarına al, çabuk!

Ercan Bey'in kulakları gayet iyi duyuyordu.

Babası uyuduktan sonra Elif, eşini arayıp olanları anlattı. Hiç böyle bir evlilik hayal etmemişlerdi. İki yıldır o kadar seyrek görüşüyorlardı ki...

Konuşma bitince yastığına sıkıca sarıldı. Kocasının özlemiyle yanıp tutuşarak uyumaya çalıştı. Gecenin bir yarısı babasının acı dolu haykırılarıyla fırladı yatağından. Ses banyodan geliyordu.

“Elif! Çabuk ambulans çağır. Ölüyorum ben!” Telaşla banyoya koşan genç kadın babasını yere çökmüş halde buldu. Yüzü bembeyaz, alnı ter içindeydi. Çöp kutusundan taşan lekeli kağıtlar gözüne ilişti bir an, beyninden vurulmuşa döndü Elif...

“Ne oldu baba?”

“Beni acile götür. Ama çabuk götür. Kötü, çok kötü... Sana diyemem ne olduğunu.”

Panikle mahallenin taksi durağını aradı. Anahtarı çarçabuk çantasına attı, babasının koluna girerek asansöre yöneldi. Aşağı indiklerinde taksi gelmiş, onları bekliyordu. Hastanenin acil servisinde indiler.

“Kızım söyle sedye getirsinler, ben yürü...”

Ercan Bey sözlerini tamamlayamadan bayılıp yere düştü. Elif iyice telaşlandı. “Baba, babacığım” diye inlerken hastabakıcılar imdada yetişti. Hastayı içeri taşıdılar. Alelacele muayenesi yapılan Ercan Bey'den kan ve idrar örnekleri alındı. Sonuçları beklemeye başladılar.

Bu arada eşini arayarak olan biteni izah eden Elif'in sözlerine karşılık gerçekten ciddi bir durumla karşılaştıklarını anlayan Tufan Bey hemen yola çıkarak birkaç saat içinde hastaneye ulaştı.

Genç kadın; tir tir titreyerek ağlıyor, babasının bu hastalık hastası tutumlarına inanmadığı için kendini suçluyordu. Artık yolun sonuna geldiğini düşünen Ercan Bey ise vasiyetnamesini çoktan açıklamıştı.

Elif babasına sarılıp mutlaka iyileşeceğini her hastalığın bir tedavisinin olduğunu söylüyor babası da ona “Ölenle ölünmez kızım, sakın arkamdan ağlama” diyordu.

Tam o sırada elinde tahlil sonuçlarıyla Tufan Bey çıkageldi. Raporu görünce herkesi bir gülmek tuttu. İdrar ve gaitada kan yerine pancar suyu bulunmuştu.

kaybolmamış gibi

Gülşah Sarı

Çocukluğumun karabasan rüyaları vardı. Bazen ocaktaki çayın altını açık, ütüyü fişte unutturum. gelin görün ki bu rüyaları asla unutmam.

Kaba sakal kılıklı bir hırsız kaçırır beni misal, çılgık çılgıba bağırırım, sesim anneme ulaşmaz. Başka bir gece uykuma yaşlı bir cüce musallat olur. salıncak sırasının kalabalığından çeker alır beni, görünmez olurum. Bir başka rüyada bizim mahalle kocaman bir labirente dönüşür hiçbir yol eve çıkmaz, kaybolurum.

O geceler kan ter içinde uyanır, babaanneme sarılırdım. bildiğim tüm duaları tek nefeste okurdum.

Rüyalar bitti, karabasan gitti. Geriye ben ve korkularım kaldık. Büyümek sancılıydı, yetişkinlik ise kabule geçmekle başladı. Korkularım şekil değiştirdi ama peşimi bırakmadı.

Kaybolmak kadar korkutucuydu, kaybetmek de. Bir süre kendini kaybetmenin yakınlarında dolanıp durmuştum. sessizlik hakimdi. kime sorsanız vardım, ordaydım. bir sürü şahit vardı. Aksini iddia etmek, delilikti. aklımı riske atamazdım. Madem görüyorlar beni, duyuyorlar, yollar da eve çıkıyor...

Kaybolmamışım gibi davrandım.

kendini gerçekleştirme yolculuğında gençler, aileler ve ğretmenler

Cengiz Azman

gençlere, anne babalara ve ğretmenlere

Hayat, insanı yalnızca yaş al-
dıka değil; denedikçe, yanıl-
dıka, emek verdikçe ve cesaret
gösterdikçe olgunlaştıran uzun
bir yolculuktur. Bu yolculukta
gençler hayallerinin peşinden
yürürken; anne babalar ve ę-
retmenler de bu yürüyüşte on-
lara yn gösteren, cesaret veren
ve yollarını aydınlatan en önemli
rehberlerdir. Her bireyin kendi-
ni gerçekleştirme çabası, doğ-
ru destekle birleştiğinde anlam
kazanır; yanlış yönlendirmeler-
le ise krelebilir. İşte bu yazı,
gençlerin kendi potansiyellerini
keşfetmeleri, anne babaların ve
Öğretmenlerin ise bu potansiye-
lin ortaya çıkmasına nasıl katkı
sunabileceklerini yeniden dş-
şnmeleri amacıyla kaleme aldık.

Sevgili gençler, unutmayın;
kendi emek ve gayretinizle va-
ramadığınız yerde uzun süre
kalamazsınız. Vardığınız yer-
de etkili ve verimli olamazsınız.
Vardığınız yerde kalıcı olmak
için çıktığınız merdivenin basa-
maklarını tek tek ve fedakrlıkla
ıkmanız gerektiğini asla unut-
mayın. Ulaştığınız yerde kalıcı
olmanız, çıktığınız yolda emin
adımlarla yrmenizin eseri
olacaktır.

Sevgili gençler, başlayacağınız
yeni işte ya kendinizi sürekli ge-
liştirme konusunda bir çaba için-
de olun ya tecrübeli insanlardan

fikir alın ya da mevcut tecrübe-
lerimizden yola ıkın. Tecrübeli
insanlara danışmak, onların tec-
rbelerinden faydalanmak uzun
bir mrn meyvelerinden topla-
mak gibidir. Ve giriştiğimiz her
işte şimdiye kadar başardıklarınız,
yapabildikleriniz ya da ya-
pamadıklarınız asla size bir sınır
oluşturmasın. Çünkü her yeni
başlangıç yeni bir hikâye, yeni
bir umuttur.

Sevgili gençler, hedeflerinize
ulaşma yolunda karşılaştığınız
glklr karşısında korkarak
geri çekilen mi, gözü bir şey gr-
meden delice atılan mı olacak-
sınız? Unutmayın, korkaklık ve
delice ne çıkmak iki aşırı uçtur.
Siz orta yolu, mantıklı bir cesa-
reti tercih etmeye zen gösterin.
Orta yolda hayal kırıklığından
ziyade kabul edilebilir sonuçlar
vardır. Korkarak geri çekilen ya
da korkutulan ve kontrol altına
alınan olmamaya zen gösterin.

Sevgili gençler, yaşamınızda
karşınıza çıkan durumların hep
istediğiniz konularla ilgili olaca-
ęı yanılığına sakın kapılmayın.
Hayat; gece ile gündüzü, iyi ile
kötüyü, sıcak ile soğuğu, mutlu-
luk ile hüznü, başarı ile başarı-
sızlığı en iyi şekilde harmanlayan
bir ustadır. nemli olan yaşadık-
larınız olmayıp, yaşadıklarınıza
bakış açınız ve zorluklarla mca-
dele gcnzdr. Hayatınızdaki

gzelliğlerin keyfini çıkarmayı,
olumsuzluklarla ise mücade-
le etmeyi ihmal etmemelisiniz.
Hayat, onu yaşayan herkes için
bir mücadele alanıdır.

Sevgili gençler, hayat tercih-
lerimiz arasında sürekli birini
seçebilme serüvenidir. Karşınıza
ne hep güzel şeyler çıkacak ne
de siz hep doğru tercihlerde bu-
lunabileceksiniz. Asıl olan, kar-
şınıza çıkanlardan ziyade sizin
karşınıza çıkanları karşılama g-
cnzdr. Bu g size engelle-
ri açma, zorluklarla başa çıkma
ve mücadele etme sinerjisi de
sağlayacaktır.

Ve asla unutmayın; hayat size
ne yaşatırsa yaşatsın, karşını-
za neyi çıkarırsa çıkarsın duru-
şunuzdan asla ödün vermeyin.
Yaşadığınız iyi de olsa, kötü de
olsa; başarı da olsa, başarısızlık
da olsa üstesinden gelecek ola-
nın yine sen olduğundan asla
geri adım atma. Karşılaştıkların
senin tercihin olmasa da karşı
koyma ve üstesinden gelme ce-
sareti senin tercihin olmalıdır.

Sevgili gençler, yaşam ser-
venimiz içinde karşımıza bir-
Çok farklı insan modeli çıka-
caktır. Bunlar arasında iki tür
insan biraz daha nde olduğuna
göreceksin.

Birincisi, hayallerinin peşinden
giden cesur insanlar.

İkincisi ise ilgi ve bilgisi ile hayatını şekillendirmek isteyen insanlar.

Hayallerinin peşinden cesur adımlarla gidenler, hayatlarında gerçekte olmaları gereken yerin çok daha üzerine çıkarlar. Çünkü bu insanlar girişken ve atılgan bir yapıya sahiptir. Risk alan bir yapıda olmaları, hayallerini gerçekleştirmek için her zaman korku ve endişelerinin üzerinde bir motivasyona sahip olmalarını sağlar. Onlar için risk almak ve hayallerinin peşinden gitmek temel prensiptir.

İkinci insan modelinde ise risk almak her zaman ikinci plandadır. Risk almayı sevmez, garantici bir yapıdadırlar. Bilgi ve yetenekleri onların en önemli rehberleridir. Bu özellikleri, tercihlerini yönlendiren temel unsurdur. Karşılaşılabilecekleri en küçük riski bile göze almazlar. Çünkü risk almak onlar için kaybetme ihtimaliyle yüzleşmektir.

Bu iki tür insan modelindeki bireylerden ilki hayatta başkalarının tahmin edemeyeceği yerlere gelebilirken, ikincisi ise verdiği onca emeğe rağmen neden olmadığını sorgulayıp dururlar. Bu anlamda hayallerinin peşinden risk alarak gitme cesareti çok önemlidir. Mantıkla ve emekle şekillenen bu risk alış, bu insanları hedeflerine ulaştıran temel sinerjidir.

Sevgili gençler, denemeden yapıp yapamayacağınıza karar veremiyorsanız,, kendinizi gerçekleştirme ve hedeflerinize ulaşma adına deneyin; denemekten sakın çekinmeyin. Deneyin

ve sonunda mutlaka başaracağınıza inanarak yola çıkın.

Kendinizi iyi tanıyın! Kendinizi iyi tanımanız, hayatınızın yönünü belirleyen önemli dinamiklerden biridir. “Hangi hayallerim var? Bu hayalleri gerçekleştirmek için hangi yeteneklere sahibim? Hayallerim ve yeteneklerim, yapabileceklerimle ne kadar örtüşüyor? İlgi duyduğum alanlarla kabiliyetlerim ne kadar uyumlu?” şeklinde uzayıp giden birçok sorunun cevabının sizde, kendinizde saklı olduğunu asla unutmayın.

İç dünyanızda bu soruların cevaplarını mutlaka bulun. Bu cevapları bulmanızın ardından geriye hayallerinizi gerçekleştirmek için ne kadar istekli ve cesur olduğunuz kalacaktır. İsteğiniz ve cesaretiniz, kendi kapasitenizin sınırlarını görmeyinizde ve yapabileceklerinizin neler olduğunu fark etmenizde sizi yönlendirecektir. Çünkü “Hayat, hiç düşmeden yer çekiminin varlığını, hiç ıslanmadan yüzmeyeceğinizi, hiç adım atmadan yol alamayacağınızı size göstermez. Denemekten çekinmeyin. Ancak hayallerinizi gerçekleştirmeye yolunda ilgi ve yeteneklerinizin rehberiniz olması gerektiğini sakın unutmayın.”

Sevgili gençler, yapabileceklerinizin sınırı kendiniz olduğunuz yerdir. Sınırlarınızın en sonuna varmak için rehberiniz hedefleriniz, verdiğiniz emek ve iç kararlılığınız olsun. Akılcı konmuş, gerçekçi bir hedef; alın teriyle ıslanmış emek ve mantığın arkadaşı olan bir kararlılık sizi her zaman mutlu olacağınız, mutlu

olduklarınızdan huzur bulacağınız yere taşıyacaktır.

Sakın unutmayın ki hayat, emekle inşa edilmiş cesaret kuleleriyle doludur. “Yapamazsın, başaramazsın, senden adam olmaz” nidalarıyla çevrenizde fırsatlar koparanlar arasında belki en yakınlarınızda bulunan, hatta en sevdiğiniz insanlar bile olabilir. Bu durum sizi yıldırmasın, varacağınız yoldan geri döndürmesin; durmanıza, duraklamanıza neden olmasın. Hayat, nice “başaramazsın, yapamazsın, senden adam olmaz” diyenleri haksız çıkarmış ve mahcup etmiştir. Verdiğiniz karardan eminseniz, attığınız adımın sağlam olduğuna inancınız tamsa yolunuz açık olsun. Hayalleriniz ve hedefleriniz sizi bekliyor. Vakit yürüme ve yol alma vaktidir.

Kıymetli öğretmenler, öğretmen olarak sizlerin en temel görevlerinden biri; öğrencilerinizin yapabildiklerinin sınırlarını tespit etmek değil, neler yapabileceklerini görebilmeleri için daha çok deneme yapmalarını teşvik etmek olmalıdır. Onları mutlu edecek ve başarıya yönlendirecek olan budur.

Kıymetli öğretmenler, okullar çocuklara ve öğrencilere neyi yapamayacaklarını, neyi başaramayacaklarını göstereceğimiz yerler değildir, olmamalıdır. Okullar; öğrencilerimizi yapabilecekleri ve başarabilecekleri konusunda cesaretlendireceğimiz, yüreklendireceğimiz ve özgüven kazandıracağımız yerlerdir, olmalıdır. Hiç şüphesiz okullar, öğrencilerimizin yapabileceklerini görmelerini, başarabileceklerini

fark etmelerini ve hedeflerine ulaşmaları için ilgi ve yetenekleri doğrultusunda destek olacağımız yerlerdir, olmalıdır.

Anne baba ve öğretmenler olarak kendimize sormamız gerekir: Çocuklarımızı yetiştirdiğimiz süreçte onların tutkularına, yeteneklerine ve yapabileceklerine dair yeni kapılar mı açıyoruz? Yoksa onları kısıtlayarak, kendimizce bir kalıba sokarak yeni ufuklara yelken açma duygularını ve tutkularını mı engelliyoruz? Kendi hayallerimiz ya da onlar için kurduğumuz hayaller adına onları yönlendirerek köreltiyor muyuz? Kabullenemediğimiz hayallerinden dolayı onları engelliyor muyuz? Kendilerini gerçekleştirmelerine ne kadar müsaade ediyoruz? Yoksa onlara neyi yapamayacaklarını mı gösteriyoruz? Anne baba ve öğretmen olarak bu sorulara vereceğimiz cevapların, çocuklarımızın eğitiminde elde edebileceğimiz başarı düzeyiyle doğrudan orantılı olduğu unutulmamalıdır.

Kıymetli anne babalar, çocukların daha önce yapamadığı bir şeyi yapmaya, daha önce hep başaramadığı bir şeyi başarabilme ihtiyacı vardır. Onların bu keyfi yaşaması sizlerin cesaretlendirmelerinizin eseri olacaktır. Onların bu tecrübeyi yaşamaya, sizlerin de bu gurura şahit olmaya ihtiyacınız olduğunu göz ardı etmemelisiniz.

Çocuklarınızın yetişme süreçlerinde koyduğunuz kuralların olağan olanı engelleyen, ettiğiniz nasihatlerin özgüven kaybettiren, yaptığınız uygulamaların ürküten olmamasına özen

göstermelisiniz. Çünkü engellenen, özgüven kaybettirilen ve ürkütülen çocuklar, asla başarılı bir çocuk yetiştirme sürecinden geçmiş sayılamazlar. Bu konuda başarının sadece anne babalar olarak sizin kişisel başarınız olmayacağı, çocuklarınızın geleceği adına ailece elde edilen gerçek bir başarı olacağı asla unutulmamalıdır.

Kıymetli anne babalar ve öğretmenler, her çocuk dünyaya kendini gerçekleştirmek için gelmiştir. Kendine ait yetenekleri, becerileri ve ilgi duyduğu alanlarıyla yaşamı boyunca kendini gerçekleştirme mücadelesi içindedir. Çocuklarınızın eğitiminde bu hususu gözden kaçırmamak gerekir. Bu hususun gözden kaçırılması, onların varlık sebeplerinin de ellerinden alınması anlamına gelecektir.

Anne, baba ve öğretmenler çocukların yetişme sürecinde onları çok iyi gözlemlemelidir. Bu gözlem, anne baba ve öğretmenlerin çocuğun yetişme sürecindeki adeta pusulası sayılabilecek kadar önemlidir. Yetişme sürecinde yapılacak iyi bir gözlem, çocuğun keşfedilmesi ve gelecekte hayatına şekil vermesi bakımından yol gösterici olacaktır. Bu kılavuzluk, doğru adımlarla gereğinin yapılması konusunda yeni fırsatlar sunar.

Gereği yapılırken izlenecek yol, çocuğa ilgi ve yetenekleri doğrultusunda alan sağlanması olmalıdır. Sağlanacak bu alan, sadece çocuğun yetiştirilmesine değil, aynı zamanda kendini gerçekleştirmiş bir bireyin hayata kazandırılmasına da katkı

sağlayacaktır.

Anne babalar ve öğretmenler, çocuklara sağladıkları uygulama alanı ve verdikleri öğrenme fırsatları kadar onları tanır ve keşfederler.Öğrenme fırsatı verilmeyen, hareket alanı tanınmayan çocukları hem anne babaların hem de öğretmenlerin tanınması güçleşir; çocukların kendilerini ve yeteneklerini tanıma ve keşfetmeleri de engellenmiş olur. Bu durum anne babalar ve öğretmenler açısından bir kayıp olduğu kadar, çocuk için çok daha büyük bir kayıptır.

Sonuç olarak; hayat, gençlerin hayallerini cesaretle takip etmelerini, anne babaların ve öğretmenlerin ise bu yolculukta onları sınırlandıran değil güçlendiren birer rehber olmalarını gerektiren uzun ve emek isteyen bir süreçtir. Gençlerin kendilerini tanımalarına, denemelerine, yanılmalarına ve yeniden ayağa kalkmalarına imkân tanındığında; anne babalar ve öğretmenler destekleyici, anlayışlı ve yol açıcı bir tutum sergilediklerinde ortaya kendini gerçekleştirebilen, özgüvenli ve üretken bireyler çıkacaktır. Unutulmamalıdır ki bir çocuğun potansiyelini ortaya çıkarmak, yalnızca onun değil; ailesinin, öğretmenlerinin ve nihayetinde toplumun geleceğine yapılan en değerli yatırımdır. Bu nedenle hepimize düşen görev; korkularla değil umutla, sınırlarla değil imkânlarla, vazgeçirmekle değil cesaretlendirmekle yol almaktır.

bir kalbin açlığı

Ali Haydar Koyun

Bazı insanlar vardır, karnı tokken bile açtır. Çünkü asıl açlık midesinde değil, kalbindedir. Sevmek ister insan, bazen bir sözle, bazen bir bakışla, bazen sadece birinin yanında susarak. Hepimiz biraz sevmekle iyileşiriz aslında. Bir omza yaslanmakla, adımızın özlemle anılmasıyla, varlığımızın bir başkasının dünyasında yer etmesiyle.

Sevgi lüks değil, bir ihtiyaçtır. Tıpkı su gibi, ekmek gibi, hava gibi. Ama çoğu zaman buna en çok ihtiyaç duyanların sesi en az duyulan ses olur. Sevgiye muhtaç insanlar sessizdir. Çünkü ne kadar haykırsalar da karşılık bulamamaktan korkarlar. Kendi içlerine kapanırlar. Bir tebessümün, bir "Nasılsın?"ın hasretiyle yanıp dururlar.

Sevmekse cesaret ister. Yüreğini açmayı, incinmeyi göze almayı... Çünkü sevgi kırılğan bir çiçektir. İlgile, sabırla, emekle büyür. Ama ne yazık ki, bu çağda en çok sevgi ihmal edilir. Koştururken birbirimizin yanından geçer, göz göze gelmeden yürür gideriz. Birine zaman ayırmak, kalbini anlamaya çalışmak artık neredeyse unutulmuş bir dil gibidir.

Oysa en derin özlemlerimizden biri, başka birinin size "Sen varsın ve bu yeter," demesi değil mi? Gözlerimizin içine bakarak

"İyi ki varsın." diyebilen birine rastlamak... Ve biz de onu öylece, karşılıksız, pazarlıksız, olduğu gibi sevebilmek...

Sevmeye duyulan açlık, belki de bu yüzden bu kadar derin. Çünkü içimizde bir yer, hâlâ çocuk gibidir. Kucağa alınmak, başı okşanmak, önemsenmek istiyor. Ve bunu dile getirmekten utanıyoruz çoğu zaman. Çünkü yetişkinliğin bize öğrettiği en büyük yalanlardan biri, "Güçlü olmak, duygusuz olmaktır." sözüdür.

Ama biliyoruz ki, gerçek güç, kalbini açık tutabilmektir. Sevmekten vazgeçmemek, defalarca kırılmış olsa bile hâlâ umut etmektir.

Ve belki de bir gün, sevmeyi hak ettiğine inanmaktan vazgeçmiş kalpler, bir başka kalpte kendine bir yer bulur. Belki bir gün, "Benim için buradasın, bunun farkındayım." diyen biri çıkar karşımıza. O zaman içimizde yıllarca kilitli kalmış o kırılğan çocuk, nihayet sarılır yaşama.

Çünkü bazen bir mesajdır iyileşmek, bazen beklenmedik kucaklaşma, bazen bir suskunlukta anlaşıldığını bilmek... Birinin gözlerine bakıp, "Senin için buradayım." diyebilmektir sevgi. Ve o anda, dünya tüm karmaşasıyla bir kenara çekilir, sadece iki kalp kalır geriye; birbirine dokunan, birbirine iyi gelen...

Bu yüzden belki de en büyük devrim sevgiyle başlar. Birine, "Seni duyuyorum, seni hissediyorum." diyebilmekle. Çünkü bir tek sevgi yeter; bir hayatı kurtarmaya, bir yüreği onarmaya, bir insanı yeniden hayata döndürmeye...

Ve belki bir gün, sevgisizliğe alışmış bu dünya, yeniden hatırlar o en eski gerçeği. Sevmek, en insanca ihtiyacımızdır. Ve sevmek, herkesin hakkıdır.

Ama hâlâ bekleyen kalpler var bu dünyada. Bir kapının çalmasını, bir mesajın gelmesini, birinin adını seslenmesini bekleyen... "Ben buradayım, seni unutmuyorum." diyen bir ses arayan... Bazen o ses bir cümleye sığar.

"Neredesin, didarımı sevdiğim yâr?"

Çünkü sevmek, sadece özlemek değildir. Sevmek, birini yokluğunda da var kabul etmektir. Adını anmak, kalbinde yer açmak, sessizce içinden çağırmaktır. Ve umut etmek... Belki bir gün o da seni duyar diye.

Sevgi budur işte. Bir kalbin açlığını bir başka kalple doyurabilmektir. Sözle, bakışla, varlıkla. Yalnız olmadığınızı hissettirmekle.

Ve belki de bu yüzden, her insan, bir başka insanın duasıdır. Bir başka insanın bekleyişi, bir başka kalbin açlığıdır.

dedenin mirası

Fulya Oğuz

Sultaniçe tabelası göründüğünde, birden geçmişe döndü. Yıllardır uğramadığı bu yolda, virajların arasından bir anlığına çocukluğuna dair ince bir ses belirdi. Dedesinin bastonunun kuru toprağa vuruşunu andıran bir hatırlamayla içinde, uzun bir zamandır unuttuğu ait olma hissi filizlendi.

Köye girince ilk fark ettiği şey, insanın gözünü okşayan o yumuşak sakinlikti. Taş evlerin önünde kurumaya bırakılmış tarhanalar seriliydi, etraftan hafif çiçek kokuları yükseliyor, sahil kıyısındaki o küçük kıraathanede eskiden olduğu gibi yaşlılar iskambil kâğıtlarını karıştırıyorlardı. Hiçbir şey değişmemişti.

Zeytinliğe giden yolun girişinde durdu. Dedesinden kalan o bahçe, yıllardır kimsenin el sürmediği bir yalnızlığa bürünmüş olmalıydı. Elif, İstanbul'da yürüttüğü tarihi eser restorasyon stüdyosunun kaotik düzeninden buraya taşıdığı ağır bavulu indirmeden önce, telefonunu sessize aldı. Gözünün önünden, ortağı Emre'ye vermesi gereken önemli bir projenin acil toplantı notları geçti. Bu zeytinliği satmak, İstanbul'daki düzenini kurtaracak en pratik yoldu.

Patikadan yukarı doğru yürümeye başladığında, ayaklarının altında kuru otlar çıtırdıyordu. Zeytin ağaçları, dalları hafifçe toprağa eğilmiş halde onu karşıladı. Ağaçların gölgeleri, vaktiyle burada koşan çocukluğunu sarıp sarmalıyordu. Dedesinin

“bakarsan bağ olur bakmazsan dağ olur” dediği günler geldi aklına. O küçücük fidanlar gelişmiş, gövdeleri kalınlaşmış, meyve vermeye başlamıştı. Bunlardan fabrika üretimine değil, küçük ölçekli, özel bir yağa uygun Trakya zeytinleri toplanıyordu.

Biraz ilerideki küçük kulübeye yöneldi. Çantasından çıkardığı anahtarla ahşap kapıyı açtı. İçerisi karanlık ve havasızdı. Önce perdeyi çekti sonra pencereleri araladı. Her yeri örümcek ağı kaplamıştı. Etrafa bir göz attı. Köşede dedesinin eski yağ tenekesinden bozduğu sandık hâlâ duruyordu. Parmakları sandığın pas tutmuş kenarına dokununca, hafif bir yanma hissetti.

Paslı sandığı kenara çekti. Altında, keten bir beze sarılı, küçük bir defter buldu. Defter dedesine aitti. Arazinin en yaşlı ağaçlarının konumları, bakım bilgileri ve kulübeyi küçük, butik bir zeytinyağı atölyesine dönüştürme planının kaba çizimleri vardı. Elif'in restorasyon uzmanlığı, hemen bir potansiyel görmeye başladı. Çizimlere hayranlıkla bakarken yüzü buruştu birden.

Aklına İstanbul'daki proje geldi. Sayfaları teker teker çevirirken içinden “Bu güzellikler, benim oradaki kurulu düzenimi kurtaracak parayı getirecek.” diye geçirdi. Defteri alıp bir süre sonra kulübeden ayrıldı.

Köy meydanına doğru indiğinde gözlerinin önünde çocukluğu canlanıyordu. Anne babasını çıkan bir yangında kaybettiğinde henüz beş yaşındaydı. Bir süre dedesinin yanında kalmış daha sonra amcası onu

İstanbul'a götürmüştü. İlk, orta ve yüksek öğrenimini büyük şehirde tamamlamıştı. Eli ekmek tutmaya başlayınca amcasının yanından ayrılmış, kendine ayrı bir düzen oturtmuştu. Ancak bir meslek sahibi olmasına rağmen kıt kanaat geçimini sağlıyordu. Aradan yıllar geçmişti ve dedesinden kendisine miras kalan bu zeytinliğe şimdi ihtiyacı vardı. Buradan elde edeceği geliri yatırım amaçlı kullanmayı planlıyordu. Hayal meyal hatırladığı bu köyü dolaşırken aslında ne kadar özlediğini fark etti. Buradaki sakinlik, huzur, temiz hava büyükşehirde yoktu.

Sultaniçe küçük bir sahil kasabasıydı. Her şey çok çabuk duyuluyordu. Yaşlı bir kadın bahçesinde kahvaltı hazırlıyordu. Tel örgüler arasından dalgın dalgın dolaşan kadını görünce Elif olduğunu hemen anladı. Elinde bakır çaydanlıkla onu çağırırdı:

“Gel hele evladım, sıcak sıcak çay yaptım. Yol yorgunluğuna iyi gelir.”

Elif biraz çekimser davranınca, yaşlı kadın tatlı bir tebessüm ve misafirperverlikle yeniden seslendi. Çaydanlığı masaya bırakarak Elif'in yanına gidip onu içeri davet etti. Sandalyeyi gösterip ona oturmasını işaret ederken “Yabancı değilim ben kızım, çekinmeyesin. Komşuyduk dedenle. Senin taa çocukluğunu bilirim.” dedi.

Taze yumurtanın kokusu tereyağıyla ile karışıp sofranın üzerine yayılmıştı. Bahçeden toplanmış organik domates, biber, maydanoz; el yapımı peynirler, tazecik kaymak, çeşitli

soslar ve reçellerle birlikte adeta bir renk cümbüşü oluşturmuştu. Ayşe Teyze sordu:

"Dedenin zeytinliğinde ne yapacaksın Elif kızım? Duydum ki satmayı düşünüyor muşsun. Sakın, ha! Yazık edersin. Deden, o kulübeyi hep küçük bir yağhane yapmak isterdi."

Ayşe Teyze'nin sözleri dedesinin defterindeki hayalle örtüşüyordu. O an, Elif'in aklında bir ışık yandı. Ertesi gün, çam ağaçlarının gölgelerinin düştüğü, kıyıya yakın patikalarda yürüyordu. Göz alabildiğince uzanan denizin kokusu havayı temizliyordu. Elif, dedesinden kalan zeytinliğin alt sınırındaki yamalı, eski taş duvarın önünde durdu. Duvarın bazı kısımları çökmeye başlamıştı. Az ilerde dilinde bir türkü, elinde malasıyla keyifle çalışan bir adam görünüyordu. Yanına yaklaşarak selam verdi. "Kolay gelsin" dedi.

"Merhaba," dedi genç adam, elindeki aleti bırakırken. "Sultaniçe'de yeni yüzler görmeye alışık değiliz. Hoş geldiniz, kimlerdensiniz?" diye sordu. Kadın gülümsedi. "Ben, Elif. Aslında yerlisiyim buraların."

"Ali," diye tanıttı kendini genç adam. "Ben de buralıyım. Ağaçların bakımıyla ilgilenirim ayrıca taş ve ahşap işleri yaparım."

Birlikte bahçenin yıkık duvarı arasından geçerek yürümeye başladılar. "İstanbul'da restorasyon üzerine çalışıyorum. Bu zeytinlik, dedemden kaldı," dedi Elif. Ali, parmağını kurumuş bir zeytin dalına sürdü. "Bu ağaçlar uzun zamandır usta eli

görmemiş. Doğru bir budama ve biraz ilgiyle, eski verimine kavuşurlar."

Elif her ne kadar Ayşe Teyzenin etkisinde kalmış olsa da buraya gelme amacı belliydi. Bahçenin maddi değerini sordu Ali'ye. Bir an önce elden çıkarıp işinin başına geçmek istiyordu. "Buralar pahayla biçilmez," dedi genç adam. Bahçenin maddi değil de manevi değerini uzun uzun anlatmaya başladı. Konuşurlarken, Ali sadece bir usta değil, aynı zamanda bu toprakların sessiz bir koruyucusu gibi görünüyordu.

Ali'nin hem toprağa hem de dedesinin mirasına olan bu bilgili yaklaşımı, Elif'in zihninde yanan ışığı tekrar alevlendirdi. Ayşe Teyzenin de uyarıları boş değildi. Bu insanların mutlaka bir bildikleri vardı ki zeytinliği satmasını istemiyorlardı. Dedesinin defteri... yağhane projesi... Aklında beliren fikirler somutlaşmaya başladı. Şehirde çalışmaya alışık ellerinin, burada taşın dokusuna nasıl da hızlı ısındığını fark etti.

Günler, birbirini kovalıyordu. Her akşam dedesinin defterini açıp inceliyor, derin derin düşünüyordu. Köyde kiminle konuşursa konuşsun Sultaniçe'nin havasının, suyunun, denizin, bu bakir toprağın insana verilen en güzel armağan olduğunu anlatıyordu. Doğal olanı sahiplenmek korumak lazımdı. Üstelik dedesinin kendisine bıraktığı mirası yaşatabilirdi. Karışık düşünceler içinde uykuya daldı.

Ertesi sabah nihayet kararını vermişti. Ortağı Emre'ye telefon etti. Projeye yatırım yapmaktan

vazgeçtiğini, işten ayrıldığını ve İstanbul'a dönmeyeceğini söyledi. Artık projesi buradaydı.

Bir sabah Ali'yle, dedesinin kulübesinin önünde buluştular. Elif'in İstanbul'dan getirdiği mimari çizimler ve Ali'nin yerel malzeme bilgisiyle birleşince kağıtların üzerinde küçük bir mucize şekilleniyordu. Konuştukça ortak yönlerini de keşfetmeye başladılar. Elif, dedesinin çizimlerini çıkarıp gösterdiğinde Ali, sayfalara eğilirken hem çizgileri takip ediyor hem de Elif'in heyecanını dikkatle dinliyordu.

"Bu kulübeyi en düşük maliyetle restore edip, küçük bir butik tadım atölyesi kurmak istiyorum," dedi. "Benim restorasyon bilgim ve senin ahşap-taş ustalığın..."

Ali gülümsedi. "Dedenin hayali... Bunu satmak yerine yaşatman, bu toprağa yapabileceğin en büyük restorasyon."

Birlikte bahçeyi dolaştılar. Toprağı daha verimli hale getirip ağaçlar için neler yapılabileceği hakkında uzun uzun konuştular.

O gece gökyüzü yıldızlarla doluydu. Kulübenin çatısını incelemek için çıktıklarında henüz akşam olmamıştı. Hasarlı yerleri tespit ederken bir yandan da sohbet ediyorlardı. Vakit çok çabuk geçmişti. Aşağıya inerken ahşabın reçinemsî kokusu ve rüzgârın ince uğultusu arasında elleri birbirine dokundu. "Üşüyor musun?" diye sordu Ali. Genç kadının ellerini avuçlarının içine alırken gözlerinin içine bakıyordu. Başıyla onayladı Elif. Ali ceketini çıkarıp omuzlarına bırakırken ikisin de elleri soğuktan çok, heyecandan titriyordu.

Yakup Kadri'nin politka ve diplomatlık anıları

Murat Cıvaoglu

Edebiyatımızın vazgeçilemez yazarı Yakup Kadri, yaşadığı dönemde politikayla da yakından ilgilenmiştir. 1889-1974 yılları arasında yaşayan Yakup Kadri, adeta “keşke yerinde ben olsam” dedirtecek bir dönemde yaşamıştır. Osmanlının son dönemine, 1. Dünya Harbine, İmparatorluğun çöküşüne, tap-taze Cumhuriyet yıllarına, 2. Dünya Harbine, 60 darbesine yakinen tanık olmuştur. Bu durum hem Yakup Kadri için, hem de bu dönemi birinci ağızdan anlatan bir yazarı okuduğumuz için bizlerin kendimizi şanslı addetmemiz gerektiğini söyler. Konuşmamı hazırlarken 1922-1965 yılları arasındaki politka anılarını yazdığı "Politikada 45 Yıl" eserinden oldukça yararlandım.

Bu dönem çerçevesinde aslında her şeyin tam olarak kalbinde başlamıştır politikaya Yakup Kadri. Mondros Mütarekesi'nin ardından İkdâm gazetesinde yazılarıyla Milli Mücadele'yi destekler. Cumhuriyet'in ilanından sonra Ankara'da kalan Yakup Kadri, Mustafa Kemal'in yakın çevresine girer. Akabinde kendine Meclis'te de koltuk bulur. Fakat beklediği koltuk Manisa Milletvekilliği koltuğudur fakat birtakım siyasi oyunlar sebebiyle kendisini Mardin Milletvekili koltuğunda bulur. Sıkıntısını derhal Mustafa Kemal'e iletir. Gaziden şöyle bir dönüş alır “Siyasette her türlü manevraya ihtimal vermek muvafık-ı

ihtiyattır (ileriye düşünmeye uygundur). Fakat üzüntüye kapılmak uygun değildir. Şimdilik neticeye intizar etmenizi rica ederim” Yakup Kadri böylelikle Mardin Milletvekili olarak meclise adım atmış oldu.

1923-1925 yılları arasında bu görevini sürdüren Yakup Kadri, bu dönemin adeta bir hükümeti yönetecek başvekili bulma çabalarını anlatır.

Atatürk'ün ‘ağır işitir’ diye adettiği Yakup Kadri'nin deyişiyle İsmet Paşa alerjisinden, Paşanın (bu alerjiden kaynaklı olacak ki) başvekillikten alınıp yerine Mustafa Kemal'in yakın dostu Ali Fethi Okyar'ın nasıl getirildiğini anlatır. Söylediğine göre Bir akşam Ata'nın köşkünde bütün siyasilere toplanmış iken Atatürk'e Doğuda büyük bir isyanın patlak verdiğini ve durumun tehlikeli olduğunu yazan bir telgraf gelir. Paşa; telgrafın önce Başvekil Ali Fethi Okyar'a götürülmesini emreder. Okyar telgrafa bir göz gezdirip oyununa devam eder. Ardından Paşa, telgrafın İsmet Paşa'ya götürülmesini emreder. İsmet Paşa hiddetlenerek ayağa kalkar ve tekrar yerine oturur. Bu hadiselerin de ardından Meclis'te büyük bir yankı uyanıran Takrir-i Sükûn kanun tasarısı ile İsmet İnönü ikinci defa iktidara gelir. Takrir-i Sükûn hakkında Terakkipverliler ve bazı Halk Partililer, Abdülhamid devrinde bile misli görülmemiş bir istibdat'a yol açacağı, ne söz ne fikir hürriyetine ne de yaşama

emniyetine yer bırakmayacağı iddiasında bulunmuşlardı.

İsmet İnönü, Yakup Kadri'nin deyişiyle bu “comfortable” iktidar koltuğuna oturuvermişti.

Yakup Kadri için ise Takrir-i Sükûn'un ardındaki dönem (1925-1938) dönemi çok önemlidir. Yine siyasi karmaşıklık içerisinde Meclis'te Cumhuriyet rejimi gittikçe kaybedilmektedir. Bu karmaşıklıklar içerisinde Yakup Kadri 1931 seçimleri ile birlikte bu sefer Manisa milletvekili seçilmiştir. Seçimin ardından Yakup Kadri birkaç dostuyla beraber 'Kadro' adlı bir fikir dergisi çıkarmayı beyan etmişti. Lakin Halk Partisi genel sekreteri Recep Peker, genel sekreterlik odasının camını sarsan bir sesle bağırarak, bu selahiyeti (yetkiyi) nereden aldığını böyle bir organı çıkarırsalar ancak onların çıkarabileceğini söylemiştir. Vaziyet için Atatürk ve İsmet Paşa'ya başvurarak iznini alan Yakup Kadri, aynı zatın yine ara sıra uğraşmalarına rağmen dergiyi çıkarmayı başarabilmişti. Kısaca özetlemek gerekirse “Kadro”

dergisinin bu derece birilerinin başını ağrıtmamasının sebebi sosyalist bir eksende durmasıydı. Bu eksende üç yıl yayım hayatını devam ettirebildi Kadro dergisi, Yakup Kadri'nin 1934'te Tiran'a zoraki elçi olarak gönderilmesinin ardından dergi kapatıldı. Böylelikle Yakup Kadri'nin "diplomatluk" kariyeri başlamış oldu.

Diplomatlık anılarını "Zoraki Diplomat" eserinde toplayan Yakup Kadri, kitabında nasıl bir anda Ankara'dan uzaklaştırıldığını şöyle anlatır. İçişleri vekili yakın dostu Şükrü Kaya'yı ziyaret eder. Kaya, bir anda onu Tiran Elçiliğine atadığını söyler. Bunu kabul edemeyen Yakup Kadri, Atatürk'ün odaya girip 'Sen hala burada mısın' demesi üzerine üzerinde oynanan bu oyunu anlamış sıkça hastalığını ortaya koyarak bunu reddetmesine rağmen 1934'te Tiran'a elçi olarak atanmıştır. Yakup Kadri'yi bu Ankara'dan uzaklaştırma çabaları, sırasıyla 1935'te Prag 1939'da Lahey, 1942'de Bern, 1949'da Tahran ve 1952'de yine Bern elçilikleriyle devam etmiştir.

1955'te emekli olan Yakup Kadri memlekete döndükten sonra yazılar yazmaya devam etmiştir. 1957'de "Ulus" gazetesinin başyazarlığını üstlenmiştir. Geri döndüğünde İnönü'nün CHP'si artık iktidar değil muhalefet durumundadır. Atatürk'ün ölümünden sonra vahim bir vaziyete sürüklenen Parti, 1950 seçimlerinde iktidarı Demokrat Parti'ye kaptırmıştır.

İlerleyen süreçlerde muhalif köşe yazarı Yakup Kadri, bir sıra hükümetin dış politikasını

eleştiren bir yazı dolayısıyla neredeyse davalık olacaktır. Fakat Menderes bu yazı sebebiyle yanına gelip dava dilekçesini imzalamasını bekleyen müsteşarını "Hele bırakın şunu bir kenara, az kalsın imza edecektim. Her şey gelebilir aklıma ama günün birinde fikri ve hissi terbiyemin büyük bir kısmını eserlerine borçlu olduğum Yakup Kadri'ye karşı dava açmayı hayalimden bile geçirmem" sözleriyle reddetmiştir. Buradan da Yakup Kadri'nin fikrine ve düşüncelerine saygı duyulan bir kişi olduğunu görebiliriz.

27 Mayıs 1960 günü sabaha karşı bir Radyo mikrofonundan çıkan sese kadar Yakup Kadri'nin günleri böyle geçivermişti. Evet, "Sürüp giden kardeş kavgasına bir son vermek için silahlı bir müdahalede bulunmak lüzumu duyulmuştur" sözleriyle açılan 1960 darbesinden bahsediyorum.

Yakup Kadri'nin de bahsettiği üzere ihtilalin babasının İsmet Paşa olduğu savunulmaktadır. Eninde sonunda bütün siyasi düşmanları tek celsede ortadan kaldırılmıştı diye bahseder. Bu tavrın yalnız İsmet Paşa'ya değil Halk Partisi'nin ön safında bulunan hemen bütün büyüklere karşı olduğunu belirterek kendisini de aday etmek istediklerinden bahseder. Fakat bu beyanı "Ben Halk Partisindenim ve bu partinin organı olan Ulus gazetesinin başyazarıyım, oysa edindiğim izlenime göre sizin adaylarınızı tercihen bağımsızlar arasından seçmeniz icap edeceğini sanıyorum." diye cevap vermiştir. Fakat ardından sonuç olarak on

ay kadar Kurucu Meclis Milli Birlik Komitesi temsilciliği yapmıştır. Yakup Kadri 1961 seçimlerinde memleketi Manisa'dan tekrar milletvekili seçilir. Bu dönemde İnönü'den sonra meclisin en yaşlı vekili olarak geçici meclis başkanlığı görevini üstlenir. Dönemin CHP'sinin bu durumundan hiç hazzetmez hatta İsmet Paşa'ya gönderdiği mektupta: "Halk Partisi saflarında oturmaktan utanç duyduğunu söyler." Politikada 45 Yıl eserinin son bölümü olan "Son Perde" bölümünde İsmet İnönü'den ve genel olarak CHP'nin içinde bulunduğu durumdan rahatsızlıklarını dile getirir. Sonuç olarak 1962'de kurulduğu günden beri hizmetinde bulunduğu, tabiri caizse ömrünü verdiği CHP'den kendi deyişiyle "son zamanlardaki merkezi sevk ve idaresiyle bağdaşmadığı için" istifa eder. 1965'e kadar milletvekilliği görevini bağımsız sürdüren Yakup Kadri 1965'te siyasi hayatına böylelikle son vermiş olur.

Genel olarak toparlamak gerekirse; kuruluştan 65'e kadar yakından bir tanığı ve basındaki durumu göz önünde bulundurulursa Yakup Kadri, Cumhuriyet rejiminin en büyük yazarlarından. Rejimin süregelen öyküsünü Yakup Kadri'nin her eserinde (romanlarında, öykülerinde, anılarında ve gazete yazılarında) okuyunca Cumhuriyet'in öyle tanınacağını bilmek gerekir.

Tıpkı kıymetli bir öğretmenin bana söylediği gibi Yakup Kadri okumadan Cumhuriyet rejimi eksik kalmış demektir.

tabelasız yol

Sertaç Özbilici

Ne ara sabah oldu da sokağa çıktım. Emin değildim. Gökyüzü ne mavi ne gri bugün. İçimdeki uğultu sokağa taşmadan yürüsem iyi olacak. Nereye gitmeliyim, bilmiyorum. Bilmiyorum mu yoksa bilmek mi istemiyorum? Onu da bilmiyorum. Ne garip bir girdap. Neyi biliyorum ya da neyi bilmiyorum. Ayaklarımın altındaki şu asfaltta sanki ilk defa yürüyor gibiyim. Oysa bu semtin her yerini adım adım bildiğimi sanırdım. Mesela şuradaki tabela. İlk defa dikkatimi çekiyor. “Sevgi Sokak”. Eğri bir direğe yanlışlıkla tutuşturulmuş, soğuk sarı bir levha gibi oysa ki. Birden yüzüme vurdu o eski koku. Annemin mutfağı. Henüz kırılmadığı, henüz gitmediği zamandaki gibi. Belki de ben öyle sanıyordum. Sonra içimden biri fısıldadı:

-Sen sustuğunda o ağlamıştı.

-Ne yani, ben mi suçluydum ona gerçekleri haykırırken. Sevgi onun yüzünden terk etmedi mi beni?

-Sevgi senin yüzünden terk etti seni. Hayır, tek suçlu oydu. Annem... Suçlu oydu.

Yürümeye devam etmeliydim. Öyle de yaptım. O gün de bugün de. Her adım bir anı, her adım bir tabela gibi hücumla kalktı sanki. İşte yine eğreti duran bir tabela: “Barış Caddesi”. Tıpkı içinde bulunduğumuz zaman gibi. Üzerine spreyle boyanmış, sonra da

üstünü çizmişler. Altında kalan sözcükler okunamasa da Barış orada karşımda duruyor Barış... Hangi barış, kiminle? Kendimle mi, babamla mı yoksa... yoksa onunla mı? O gece yatağımda tir tir titreyen o halimle mi? İçimde bir çatırdama... Yine o ses:

- Sen onun elini bırakan ilk kişiydin.

- Hayır, ben tutunmaya çalıştım o bıraktı.

Bekledim içimdeki sesi savunsun kendini diye.

- Bak işte gördün mü, sende hak veriyorsun bana. Yoksa neden susasın. Cevap vermedi. Yutkunamadım. Caddenin başına varmıştım zaten. İçimdeki çatallaşmadan sağa döndüm. Biraz daha yürüdüm. Ayaklarımın asfaltta değdiği an çıkan sesler değişmiş, yumuşamıştı sanki. Hafifliyordum belki de. İşte köşede yeni bir tabela. Duvara çivilenmiş. “Sabır durağı”. Gülümsedim. Bu bende hiç yoktu çünkü.

- Senin söylemene gerek yok.

Beklemeyi hiç sevmedim. Ama o beklemişti beni. Aylarca. Ben dönmedim ama o bekledi. Aramadım. Neden? Çünkü korktum. Çünkü içimdeki o ses “Gitme!” diyordu. Derinlerde bir yerlerde, fısıltı halinde bir başkası “Git, yoksa sen gideceksin” diyordu

- Hangisi bendim? Hangisi sen? Konuşsana. Sende mi gittin?

Madem ki gitti, huzurla yürüyebilirim artık. Zaten sabır hiçbir zaman karakterim olmadı benim. Suç bende miydi peki?

Sanmıyorum. Yavaşça yürüdüm. Ta ki “Huzur Çıkmazı”na kadar. Yanlış yola sapmadım halbuki. Ama burası çıkmaz. Adım adım değil, gölge gölge ilerliyor artık. Tabelanın üstünde huzur yazıyor ama altı boş. Çıkmaz kısmı daha kalın harflerle yazılmış sanki. Daha gerçek, daha anlamlı. Beni mi izliyor acaba, yoksa ben mi onu bulmaya çalışıyorum. Ne garip şey bu, huzuru bulmak.

- Huzur hep bir çıkmaz sokaktı senin için.

- Döndün demek.

- Hiçbir yere gitmemiştim ki.

Başım dönüyor, dünya gibi. Bir yerlerden tutunmalıyım, bir yere yaslanmalıyım. Ellerim titriyor. Burada bir şey var. Sanki yıllar önce burada kalmışım gibi, sanki yıllar önce burada bırakılmışım gibi. İçimde bir çocuk, kimse görmüyor ama ben hissediyorum onu. Dizleri yara bere içinde, gözleri suskun.

Elinde eski bir oyuncak: Kırık bir ayna.

- Bak içine, bak kırık olana.

- Aynalar yalan söylemez.

- Sen neden yalan söylüyorsun kendine?

Yalan değildi halbuki söylediklerim. Önce babam bıraktı ellerimi, sonra Sevgi gitti. Gitme diyecek gücüm yoktu. Gücümün yettiğince söyledim yine de. Tek hecesine yetti gücüm. Tek hece çıktı ağzımdan. “Git”.

- Madem gücün yoktu, nasıl bağırabildin arkasından “defol” diye.

- Zayıftım anlamıyor musun? Sonra an-nem bıraktı beni.

- Hiçbiri bırakmadı aslında seni.

- O, ben değildim.

-Hadi yürümeye devam et.Nasılsa ara-dığını bulmak üzeresin.

Haklıydı. Çıkmaza girmeden yürüdüm. Yeni bir tabelaya kadar: "Pişmanlık Parkı". Gülmeye başladım.

- Planın bu mu? Pişman olduğumu mu söylememi istiyorsun?

- Değil misin?

- Pişman olacak kadar uzun yaşamadım henüz.

- Haklısın, belki uzun yaşamadın ama yeterince yaşamadın mı?

İçimdeki sese duyurmadan sordum kendime, pişman mıyım diye. Öyle hissetmiyorum. Nasıl pişman hissedilir bilmiyorum. Belki de bilmek istemiyorum. İşte yine o girdap. Neyi biliyorum ya da neyi bilmiyorum.

- Hiç heveslenme. Parka girmek gibi bir niyetim yok.

Cevap vermedi. Verse de ben duymak istemedim zaten. İlk defa bu kadar hızlı yürüyordum. Dizlerim titrese de hızlı yürüdüm. Parkın sonunda bir yol. Tabela yok.

- Bu yolun tabelası yok.

- Gerek yok. Yol sensin.

- Yol bitince ne olacak?

- Buna sen karar vereceksin.

Geri döndüm. Ya da döndüğümü sandım. Yol yine karşımdaydı, her şey yerli yerindeydi ama hiçbir şey tanıdık değildi. Yürüdüm. Yol boyunca başka bir tabela görmeden yürüdüm. Yolun sonunda bir duvar. Duvarın ortasında paslı bir kapı. Yaklaştım. Kapıyı açtım. Kapının ardında

bir ayna. Tıpkı içimdeki çocuğun elinde tuttuğu gibi. Kırık bir ayna. Hayır, o çocuk hala orada. Aynanın içinde. Elinde kırık aynasıyla. Bu kez daha yakından bakıyorum sadece. O çocuk... benim.

Yavaşça elimi uzattım cama. Hissediyorum. Parmak uçlarım değişiyor cama. Canım yanıyor. Boynuma dola-nan bir el boğazımı sıkıyor. Beni geriye çekiyor. Camdan öteye, çocuktan öteye, benden öteye. Başımı yere bas-tırıyor. Bir şeyler söylüyor. Duyuyorum ama başka bir dilde. İçinde bulunduğum alemden çok ötede. Aynadaki çocuk bana bakıyor. Mutlu. Gözlerim kararıyor. İçimde son bir ses, karşımdaki çocuk konuşuyor.

-Ben... Ben miyim? Bilmiyorum. Belki de bilmek istemiyorum.

Öyle ya yaşamak

Ebru Bayram

İçine düştüm kendi varlığımın,
Kendini bilmeyince masrafı artan darlığımın,
Beyhude geçen zamana isyankarlığımın,
Öyle ya yaşamak!

Ömürde bazı eşikler var dediler,
Ardı ile arkası insanı başkalaştıran,
Farkında değilsen kendine yabancılaştıran,
Öyle ya yaşamak!

Bir eşikte geldim mavi ile yeşilin hududuna
Her alışmak eyleminde var bir curcuna
Yayılıyor insanın ruhu bulunduğu kaba
Öyle ya yaşamak!

Her mevsimi biraz hüznü bu şehrin,
Sevinince de ağlıyor üzülnü de
Kendime benzetiyorum çehresini
Ağlamak boş ve amaçsız değil
Toprağını gönlünden besliyor
Öyle ya yaşamak!

Seni yaşatan şeyin ne olduğunu bildiğinde anlamlanan,
Zamanı hem tattıran hem unutturan,
Seni herkesten hariç, bir ve özel kılan,
Öyle bir andır yaşamak!
An içindedir yaşamak.

Rize'nin tıbbi ve aromatik bitkileri

Melek Öz

Her sayıda yer almasını düşündüğümüz bu yazı serisinde Rize'nin florasında doğal olarak varlığını sürdüren, tıbbi ve aromatik değeri olan bitkileri teker teker ele alacağım. Bitkinin bilimsel künyesini, fiziksel tanımını, kullanım amacını ve kullanım şeklini kısa reçetelerle ve tabi bilimsel kaynaklarıyla sizlerle paylaşacağım. Binlerce yıldır Rize'nin verimli topraklarından elde edilen; aş olarak, şifa olarak, gerek süs olarak, gerekse koruyucu olarak kullanılan bu bitkilere ait kadim bilgilerin yok olmadan, unutulmadan kayıt altına alınması bu toprakların evladı olarak boyumun borcudur. Umarım her anlamda faydalı olur. Bu imkanı sağlayan Çaylakalem ekibine teşekkür ederim. Keyifli okumalar dilerim.

Aynısefa (*Calendula officinalis*)

Ait olduğu aile:
Papatyagiller (Asteraceae)

İngilizce adı:
Calendula, Marigold

Kullanılan kısmı:
Çiçek

Hasat mevsimi:
Bahar, Yaz, Sonbahar

Bitki Tanımı:

Hafif tüylü, güzel kokulu, mızrak ya da kaşık biçimli yaprakları 15 cm kadar uzunlukta ve açık yeşil renklidir. 30-70 cm kadar boylanabilir. Baharla birlikte sonbahar sonlarına kadar açan,

iri papatyaya benzeyen katmerli veya katmersiz çiçekleri turuncu ve bazen sarı renkli olur. Aynısefa astropikal/tropikal bölgelerde bahçelerde yetiştirilir ve farklı koşullara rahatlıkla ayak uydurabilir. İyi drene edilmiş ortalama bir toprağı yeterli bulur, gün boyu güneş gördüğünde serpilir.

Kullanım Amacı:

Yara, yanık ve pişik tedavilerinde binlerce yıldır kullanılmaktadır. Gastrit ve mide ülserinde tedavi edicidir. Hazımsızlık ve safra kesesi sorunlarında rahatlatıcı rol oynar. Bedeni güçlendirici tonik işlevi yapar. Haricen analjezik, antimikrobiyal, antiparazitik, dermatosik ve vulnenar etkilidir.

Aynısefa yenilebilir bir çiçektir. Çiçekleri taze olarak pastalarda, salatalarda, yemeklerde hem görsel hem de şifa olarak kullanılabilir. Taze çiçekleri zeytinyağı ya da başka bir sabit yağ içerisinde bekletilerek elde edilen maserasyon kullanılabilir. Kurutulmuş çiçekleri çay olarak demlenip tüketilebilir. Pişik, yanık kremlerinde, nemlendirici doğal kozmetiklerde, sabunlarda, tentürlerde, losyonlarda maserasyonu kullanılır.

Kullanım Şekli:

Maserasyon: Taze aynısefa çiçekleri toplanıp kavanoza konulur. Üzerini örtecek kadar zeytinyağı eklenir. Kırk gün güneşte bekletilir. Ara sıra küflenmemesi

için kavanoz çalkalanır. Kırk gün sonra ince tel süzgeç ya da pamuk tülbent yardımıyla süzülür. Bu şekilde harici ve dahili kullanıma hazırdır.

Çay:

Çiçekleri kurutularak infüzyon (demleme) yoluyla çay yapılarak tüketilir. (En fazla 5 dakika demleme)

Uyarı:

Bu yazı ve içinde yer alan bilgiler ve görseller kullanılırken unutulmamalıdır ki; doğal veya bitki demek zararsız demek değildir. Bu yazı serisi bir tedavi rehberi veya tıbbi bir kaynak değildir. Bu yazıda yer alan bilgiler tedavi amaçlı kullanılmamalı ve kesinlikle yetkili bir sağlık uzmanının tavsiyeleri yerine koyulmamalıdır.

Her doğal ürünün birden çok kullanım alanı olabileceği gibi, bu ürünlerin şifalı etkilerinden faydalanmak için kullanım

alanlarına göre farklı doz, frekans ve tedavi süreleri uygulanması gerekir. Herhangi bir doğal ürün az kullanıldığında etkisiz, çok kullanıldığında zararlı olabilir. Her bireyin bünyesi farklıdır ve benzer semptomlara sahip birçok hastalık, rahatsızlık vardır. Sağlık sorunlarınıza tanı koyulması, tedavi geliştirilmesi ve gözetim altında tutulması için mutlaka yetkili bir sağlık uzmanına başvurun.

Tüm bilgiler; doktor, eczacı ve uzman yayınlarından azami özenle derlenmiş olmakla beraber yayıncı bu bilgilerin eksiksiz veya kesinlikle doğru olduğunu garanti edemez. Yazar ve yayıncı bu yazıdaki bilgilerin kullanımından doğrudan veya dolaylı kaynaklanacak herhangi bir zarar ve olumsuzluğun sorumluluğunu peşinen reddeder.

Kaynaklar:

Preethi, K. C., et al. (2009). Antioxidant activity of flower extract of *Calendula officinalis*.

Arora, D., et al. (2013). Medicinal properties of *Calendula officinalis*: A review.

Ebcioğlu, Nejat (2013). "100 Şifalı Bitki 100 Şifalı İçecek", Omega Yayınları.

Ceylan, A. (1997). Tıbbi Bitkiler I (Uçucu Yağ Bitkileri). Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, İzmir.

Mete, Oktay (2009). "Şifalı Bitkiler Ansiklopedisi". Kabalcı Yayınevi

Sezik, E. (2001). Türkiye'nin Tıbbi Bitkileri.

Johnson, R., Foster, S., Low, T. & Kiefer, D. (2017) "Şifalı Bitkiler Ansiklopedisi" Hürriyet Gazetecilik

Alpınar, K. (2015) "Zeytinburnu Tıbbi Bitkiler Bahçesi" Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği

zigon sehpa

İlhan Gerimterli

Gün ışığı, evin duvarlarına bir gölge gibi sinmişti. Mutfakta parlayan ışık, masanın altından çekilip giden bir suyu andırıyordu. Mutfak, kendi temposuna yetişemeyen bir atletin göğsü gibi inip kalkıyordu. Nisa'nın zihni de öyle: düşünceler, sorumluluklar, ertelenenler, duyguların karmaşıklığı. Hepsi yer değiştiriyor, birbirinin üstüne devriliyordu.

Çaydanlık fısıldamaya başlayınca balkona çıktı. Kuruyan çamaşırların arasından geçerken soğuk ip bileğini çizdi. O anda mutfaktan "vınnn vınnn vınnn" sesi yükseldi; telefonun titremesi. Üç ayrı çağrı, aynı merkezden çekilen üç ince tel gibi gerildi. Nisa kıpırdamadı. "Hangisini koysam sıraya?" diye düşündü. Cevabı, her zamanki gibi, havada kaldı.

Gözleri tezgâhtaki zigon sehpa takımına takıldı. Üstteki büyük parça sabitti; alttakiler neredeyse görünmez. Bu sabah kendi göğsünde de aynı ağırlık: en üstte yapılması gerekenler, altında ertelenenler, en alta ise unutulmuş kadar küçük bir "ben".

Mutfakta hareket etmeye başladı; hızlı, kesik kesik, nefesi eksik. Ocağı kıstı, balkondan iki çamaşır topladı, telefonu sustu saydı. Attığı her adımda aklına başka bir şey düşüyordu. "Sanki en küçük sehpa kaydı yerinden," diye mırıldandı. "Bütün takım epriyor."

Oğlu kapının yanında belirdi; ağzı yarıya açık, gözleri ışsız uykudan. Gün yeniden hızlandı. Nisa'nın zihni bir labirent; her ses aynı koridordan geçip birbirine çarpıyordu. Beslenme çantasına uzandı, meyveyi unuttuğunu fark etti, yumurtayı ocağa koyduğunu hatırlamadı, bardak devrildi. Bütün bu kargaşanın içinde çocuk bir kez gülümse-di. O küçük gülümseme, en küçük sehpa parçasının yerine oturduğu tek andı.

Kapı kapandı; çocuk gitti. Sehpanın o küçük parçası yine dışarı çekilmiş gibiydi.

Ofisin havası sanki biri tarafından dün gece darmadağın bir dokuya bürünmüştü. Masaya yaklaştığında müdürün bıraktığı dosyaları gördü. Üzerinde bir "ACELE" notu. Her şey aceleydi artık; nefes bile. İnsan bazen koşmadığı hâlde nefessiz kalabiliyordu; Nisa'nın acelesi de hep başkalarının yetişmesi içindi. Müdür konuşurken Nisa başını salladı, ama kelimeler zihnine ulaşmadan parçalandı. Çekmeceyi açtı. İçindeki kırık toka, kapaksız kalem, buruşmuş izin dilekçesi. Hayatının bütün eksikleri bir çekmeceye sığmıştı; o ise çekmecenin içine sığamıyordu. Hayatının içe kıvrılmış parçaları. "Biri beni çekip çıkarsa," diye düşündü, "bütün düzenim dağılır mı?" Cevabı biliyordu.

Evin atmosferi ağırdı; sabah bıraktığından daha sessiz ama daha dağınık. Zigon sehpa salonun köşesinde duruyordu.

Gün boyunca kimse dokunmamıştı ama Nisa onun yer

değiştirmiş gibi göründüğünü hissetti. En küçük parçası biraz öne kaymıştı; o minicik oynamanın gölgesi bile bütün duruşu bozuyordu. Montunu çıkarmadan sehpaye yaklaştı. Eğildi. En alttaki parça neredeyse belli belirsiz çekilmişti. O küçük boşluğun bütün takımı eğdiğini fark etti. *“Benim gibi,”* diye düşündü. *“En ufak sızmam bile tüm gününe yayılıyor.”*

Yemeği ısıttı, çamaşırları aldı, evi toparladı. Ama duygularını değil; onlar hâlâ düzensiz bir masanın üzerindeki kâğıtlar gibi dağınık kaldı.

Evin sesleri sustuğunda kendi sesinin ne kadar yorgun olduğunu ancak o zaman duydu. Yeniden zigon sehpanın yanına döndü. En küçük parçayı çekip aldı. Elinde tutarken hafifliği ürküttü onu. Elinde tuttuğu şey bir sehpa parçası değil, kendinden eksilttiği zamandı.

Bir insan, bu kadar küçük bir parçasıyla mı dengede dururdu ve bu parça yerinden çıktığında, gerçekten bu kadar kolay mıydı dağılmak?

Sehpaya başını yasladı. Verniği aşınmış, kenarı çizikli o parça. Çok tanıdıktı. Zamanla eskitilmiş, zorlandığında dayanmış, görünmez yerinden hep çatlak. Bu gece ilk kez ağlamayı düşündü. Ama gözyaşı bile bölünmekten yorulmuştu; gelmedi.

En küçük sehpayı yavaşça yerine itti. Üç parça yeniden üst üste oturdu. Sessiz, şaşmaz bir düzenle. Nisa ise kendine bir yer seçmeye çalıştı: En üstte olmak ağır, en altta olmak görünmezdi. Ortada durmak, en tanıdığı şeydi. Işığı kapatmadan önce salona son kez baktı.

Zigon sehpa, tıpkı onun günleri gibi: Ayrı ayrı anlamlı, birlikte bir bütün, ama en küçük sarsıntıda dengesi değişen.

Işığı kapatırken gölgelerine takıldı gözü. Üst üste üç ince çizgi. En alttaki hafifçe kımlıydı sanki. Nisa bunu fark etti ama dokunmadı. Bazen, yerinden oynayan şeylerin kendi kendine durulmasını beklemek gerekiyordu.

askıya alınan zaman

Eylül Çelik

Odadaki sarkaçlı saat, zamanı ölçmekten sıkılmışçasına ve yalnızca varlığını hatırlatan bir sesle odanın sessizliğini bozuyordu. Tik, tak... Tik tak... Ses toz zerreciklerinin ikinci güneşiyle yaptığı o aheste dansa eşlik ediyordu. Ahmet Bey sessizliğin huzuruna varamıyordu; içine sis dolar gibi buğulu hissediyordu. Pencere kenarında berjerine oturmuş dışarıdaki hayatın telaşlı akışını seyrediyordu; kaldırımında telaşla yürüyen insanlar, araba kornaları, satıcı bağırışları... Hepsi birbirine karışıyor: Şehrin o kaotik senfonisini oluşturuyordu. Oysa camın bu tarafında zaman askıya alınmış gibiydi.

Ahmet Bey düşündü *“Zihnimdeki düşünceler, vücudumda dolaşan kırık sesler ve kalbimdeki hisler demlenmeli artık.”*

Çünkü o öleli 200 gün olmuştu bile...

Gün batmaya başlamıştı. O gittikten sonra günler renksiz batır olmuştu. Gökyüzü bile onu özleyiyor gibiydi. Kızıl değildi gün batımları artık.

Ahmet Bey'in gözleri karşı duvarda asılı olan eski çerçeveye takıldı. Siyah beyaz karenin içerisine hapsolmuş mutlu 2 genç yüz. Fotoğraftaki kadının gözlerindeki ışıltı odanın loşluğuna meydan okuyor gibiydi. Ahmet Bey derin bir iç geçirdi.

Tam o sırada odanın ağır kapısı gıcırtyla açıldı. Odaya koridorun çığ beyaz ışığıyla birlikte mavi üniformalı kadın girdi. Elindeki tepside plastik bardak ve 2 hap vardı. Kadın odanın dingin havasını bozan ses tonuyla konuşmaya başladı.

–“Ahmet amca akşam olmak üzere ve yine karanlıkta oturuyorsun. İlaç saatin geldi.”

Işığı açmak için düğmeye uzandı. Odanın tüm büyü aniden kendini soğuk gerçekliğe bırakıverdi. Duvarların boyası dökülmüş, pencerede demir parmaklıklar vardı.

Hemşire ilacı verirken duvardaki fotoğrafa işaret ederek

“Bu fotoğrafı artık kaldırsak mı?” Dün gelen hasta yakınları da sordu *“Kim bunlar”* diye. Bu oda kaç kişiyi ağırladı, kim bilir kimin...

aralık

Emre Yılmaz

“Dünyanın en uzun hüznü yağıyor, / Yorgun ve yenilmiş insanlığımızın üstüne.” diye başlamıştı Erdem Bayazıt, Kar Altında Hüzün Denemesi şiirine. Tabiatın en müstesna hali Hz.İnsan’a raptedilen en masum duyguyla cem ediliyordu.

İnancımızda, sohbetimizde, acımızda, neşemizin bir şubesi olan hüznün usulca gökyüzünden adımlarımızla kirlettiğimiz kaldırımlara düşerken nasıl bir mana ile satırlar arasında kendine bir yer arayan insanın yüreğine tutuşturuluyordu? Sahi kar usulca yağmıyor muydu sizin pencereden bakınca karşıki yamaçlara? Sarı sokak lambalarına uzunca bakıp sabahlara kadar dilimiz lâl kesilmiyor muydu? Senede belki bir gün omuzlarımıza düşen karları hayretle izlerken içinizdeki çocuk sevincinizle akran değil miydi? Oradan, pencerelerine kuşların bile uğramadığı o sokaklardan bir ses gelmiyor muydu size de? Sonbaharın son anlarında usulca esen yeller kulağınıza en mahrem sırları fısıldamaz mıydı? Biliyorum, hepiniz telaşsız bir sükutla “evet” diyorsunuz bana. Evet, şimdi yorgun insanlığımızın mahrem, berrak duygularıyla bir diriliş şarkısı mırıldanıp yürüyorduk adını bilmediğimiz o münzevi sokaklarda. Bu sefer yenilmiş olarak değil, tufanlardan sıyrılmış günlerin hüznüyle ayağa kalkıp, her soluğumuzda umudu bir cevher gibi sakladığımız o saadet evreninde bizleri bizleri bekleyen muştuların arifesindeydi gönlümüz.

Artık mevsim kış, paltolarımız hüznümüz kadar uzun değil. Gökyüzünden Hz.İnsan’ın kalbine damlayan dünyanın en uzun hüznü tan vaktinde esen, ruhumuzu iyileştiren o serin rüzgarların rayihalarına emanet. Yağmurlu bir akşamüstünde “penceremizden semalara uzanır, ne varsa saklı kalan yüreğimizde” diyerek bu mevsime, dünyanın en uzun hüznülerinin kayda geçtiği Aralıklara sımsıcak bir merhaba diyoruz. Merhaba, avuçları üşüyen çocukların el değmemiş berrak ve saf günleri. Merhaba, kalemlerin tertemiz sayfalara esir kılındığı senenin en uzun gecesi...

"renkli karanlık" üzerine

Ubeydullah Öz

Kitaplar bazen sadece içindekilerle değil yazarın hayatımızdaki yeriyle de değer kazanır. Yozgat’ta Çare Dergisini çıkaran, pek kıymet verdiğim kardeşim Mustafa Mete’nin kaleme aldığı "Renkli Karanlık" da benim için böyle bir eser. Ancak bu yazı sadece bir dostluk nişanesi değil; bir öykü yazarı olma özentiisi olan bendenizin başka bir yazarın dünyasına yaptığı samimi bir yolculuğun notlarıdır.

"Renkli Karanlık", içerisinde sekiz farklı öykü barındıran bir kitap. Edebiyat dünyasında bir öykü kitabı için bütünlüklü temalar veya birbirini takip eden kahramanlar, mekanlar daha makbul görülse de tercihim her zaman bağımsız öykülerden yana olmuştur. Her öyküde yeni bir dünyaya kapı aralamak taze bir nefes demek.. Mustafa Mete’nin kitabı tam da bu yönüyle maça bir sıfır önde başladı.

Kitabın ilk sayfalarında sizi karşılayan Anadolu’nun bağrından kopmuş, buram buram köy ve kasaba kokan atmosfer oldukça etkileyici. Öykülerde fantastik öğeleri, gerçekliğin sınırlarını zorlayan anlatımları kullanmayı sevdiğimden "Alkarısı" kendime ve kalemime en yakın bulduğum öyküsü oldu.

Rüveyda öyküsünde ise uzun zamandır şahit olmadığım saflıkta bir aşk hikâyesini hayranlıkla okudum. Klasik kabul edilebilecek bir kurguyu bu kadar akıcı ve ilgi çekici şekilde sunması, yormadan ve uzatmadan neticeye ulaştırması Mustafa Mete’nin şair kimliğinin de bir yansıması aynı zamanda.

Kitaba adını veren "Renkli Karanlık" ise üzerinde en çok düşündüğüm öykü oldu. Mistik bir vakayla beklenmedik bir atmosferde başlayan öykü, beni oldukça heyecanlandırdı. Okurken en büyük korkum, bu gizemli halin basit bir "rüya" ile sonlanmasıydı.

İtiraf etmeliyim ki ucu açık öyküleri daha çok seversim. Karakterin kaderini hayal gücümde tamamlamak, belirsizliğin tadını çıkarmak isterim. Mustafa Mete ise okuyucuyu bu zahmete sokmayarak net, keskin ve kesin finaller yapmayı tercih etmiş. Tarzım olmasa da yazarın kalemi o kadar tatmin ediciydi ki bu "kesinlik" beni rahatsız etmek yerine mutlu etti. Sonlar huzurluydu.

(devamı 27. sayfada)

rizeli âlimler rizeli ahmed fehmi efendi

Mustafa Emin Öz

20. yüzyılın başlarında Osmanlı ilim ve tasavvuf hayatının önemli simalarından biri olan Ahmed Fehmi Efendi, kökeni Rize'ye dayanan ve babası Abdülkerim Efendi olan bir âlim ve Nakşibendi-Hâlîdî tarikatının Gümüşhanevî koluna mensup bir mürşittir. Onun hayatı, Gümüşhanevî Dergâhı'nın ilimle maneviyatı birleştiren modelinin seçkin bir örneğini teşkil eder.

Manevi Eğitimi ve Gümüşhanevî Ekolü

Ahmed Fehmi Efendi'nin manevi kimliğinin şekillenmesinde en büyük rolü, hocası ve mürşidi olan Kastamonulu Hasan Hilmi Efendi (ö. 1911) oynamıştır. Manevi yolculuğunu (seyr-i sülûk) onun yanında tamamlamıştır. Hasan Hilmi Efendi, meşhur Gümüşhanevî Dergâhı'nın kurucusu Şeyh Ahmed Ziyâeddin Gümüşhanevî'nin önde gelen halifelerinden biriydi.

Bu ekol, kurulduğu günden itibaren medrese ile tekkeyi, ilim ile ameli, yani teorik bilgi ile manevi terbiyeyi birleştiren bir anlayışı temsil etmiştir. Kurduğu kütüphaneler, kendi matbaasında bastırıldığı kitaplar ve yetiştirip dünyanın dört bir yanına gönderdiği âlim ve ârif insanlar aracılığıyla İslami düşünce ve yaşayış üzerinde derin izler bırakmıştır. Ahmed Fehmi Efendi de bu köklü geleneğin içinde yetişmiş hem ilmi yeterliliğe hem de manevi derinliğe sahip bir rehber olmuştur.

Hocasının Gözünden Ahmed Fehmi Efendi

Hocası Hasan Hilmi Efendi'nin, yetiştirdiği bu değerli talebesine olan güveni ve sevgisi, onu tanıttığı şu sözlerde açıkça görülmektedir:

“O, sâlih, kemal sahibi, ârif-i billâh, lütuf, kerem, mürüvvet ve güzel ahlak sahibi biridir. Allah her an onunla beraber olsun (ilahî rahmetini ve inayetini ondan ayırmasın). Emin peygamberin hürmetine ona her hareket ve sükûnunda lütufta bulunsun.”

Bu ifadeler, Ahmed Fehmi Efendi'nin sadece ilmiyle değil, aynı zamanda ahlaki olgunluğu ve tasavvufi derinliğiyle de hocasının takdirini kazandığını göstermektedir.

Aldığı İcazetler ve İlmi Silsilesi

Ahmed Fehmi Efendi, hocasından şu önemli eserler için icazet almıştır:

Delâilü'l-hayrât: Şeyh Muhammed el-Cezûlî'ye ait bir salavat kitabıdır. Ahmed Fehmi Efendi bu icazeti, 3 Zilkade 1318 (22 Şubat 1901) tarihinde almıştır. Bu icazetin silsilesi, Kastamonulu Hasan Hilmi Efendi'den başlayarak geriye doğru Şeyh Ahmed Ziyâeddin Gümüşhanevî, Seyyid Hafız Ali, Şeyh Muhammed ed-Dimyâtî en-Nakşibendî, Şeyh Muhammed b. Ahmed el-Mağribî, Şeyh Ebû'l-Kâsım es-Süfyânî gibi büyük isimler üzerinden eserin müellifi Şeyh Muhammed el-Cezûlî'ye ulaşır.

Kasîde-i Bür'e: İmam Bûsîrî tarafından Peygamber Efendimiz'i [sallallahu aleyhi vesellem] övmek için yazılmış, İslam edebiyatının en meşhur kasidelerinden biridir. Bu icazetin silsilesi de yine Gümüşhanevî, Şeyh Seyyid Hafız Ahmed Necîb, İbnü'l-meyyit Şeyh Muhammed Dimyâtî gibi isimler üzerinden müellifi İmam Bûsîrî'ye dayanır.

el-Hizbü'l-A'zam ve'l-virdü'l-efham: Büyük hadis ve fıkıh alimi Molla Ali el-Kârî'ye ait kapsamlı bir dua kitabıdır.

Bu icazetler, Ahmed Fehmi Efendi'nin Gümüşhanevî kolunun temel virdlerini ve manevi mirasını devraldığını ve bunları başkalarına aktarma yetkisine sahip olduğunu göstermektedir.

Hocasından Nasihatler

Hasan Hilmi Efendi, halifesi Ahmed Fehmi Efendi'ye sadece ilmi icazetler vermekle kalmamış, aynı zamanda şu çok kıymetli tavsiyelerde bulunmuştur:

“Takvayı, ibadetleri özellikle de farz namazları cemaatle vaktin başında kılmanı, teheccüd, kuşluk ve evvâbîn namazlarını kılmanı, her hafta pazartesi ve perşembe günleri oruç tutmanı, hayır ve iyilik sahipleriyle birliktelik etmeni, (ahlaksız) gençlerle ve kötü insanlarla karşılaşmaktan kaçmanı tavsiye ederim.”

Ayrıca, Peygamber Efendimiz'in [sallallahu aleyhi vesellem] şu hadislerini hayatına rehber edinmesini istemiştir:

"Dünyada sanki bir garip veya bir yolcu gibi ol. Kendini kabir halkından biri gibi kabul et."

"Sana gelmeye sen git. Sana zulmeden affet. Sana kötülük edene iyilik yap."

Hocası Hasan Hilmi Efendi'nin, talebesine duyduğu derin güveni ve ondan beklentisini gösteren şu mütevazı sözleri ise aralarındaki manevi bağın ne kadar güçlü olduğunu ortaya koymaktadır:

"Ey gizlilikte ve açıklıkta takva ile yol yürüyen sadık talip! Senden hüsn-ü hâtime (güzel bir son) için bana dua etmeni istiyorum. Şüphesiz ki Allah, takva sahipleriyle ve iyilik yapan kimselele (rahmet ve inayetiyle) beraberdir."

baş tacı

Elif Gümüşler

Şairlerin adımlarını arşınlarız.
Annelerin de.
Sağ hüznün, sol kahkaha...
Taçları sabırdan, sarı
Nergislerin kokusunu taşırlar dudaklarında.
Kâh bir çınar gölgesinde dünya efganına sağır,
derya derya.
Kâh yıldızlı siyah örtünün altında endişesi üşür
hare hare.
Ne ördüyse kader,
Meraka düşmeden giyer eyvallah ile züht
Kabul nakşolur sineyeilmekilmek
Naz makamına varınca
Harfler birer şükran büyüğü
Aşk sofrası
Bütün anadillerden uzak
Gönül hılasası.
Ona varmak ikinci miracında,
Ona duyulmak sonsuzlukta...
Eskimeyen bir rüya.
Ç-ağlayan dualar taşımaktan yorgun melekler
Annelerin kirpiklerinde
Şairlerin düşlerinde...

saklı salıncak

Merve Kaba

Aramızda iki adım bir örümcek telaşı
Bizden mi yoksa kendinden mi korkusu
Sığındığı o kadim mağaraya dönüyor pabuçları

Şakağımda körüklenen mazinin meşalesi
Boğazımda sert düğümünden öpüyor hasret
Buz kesiyor elim, kolum ve alnım
Beş yaşında ben o kırık aynalardan geçiyor

Senin sesinde kanatlan gamzelerin bekliyor
Neşeli küpelerin sallanıyor haylaz güzelliğinde
Nasıl da asıldı o masum o çocuk yüzüne
Kaderin çelme taktığı o yorgun talih

Aramızda tek bir adım ve miratın tozu
Alnımız kırışık, bakışlarımız donuk
Sessiz bir lisan nabzımızın kuytusunda inliyor

Saçlarında yarım kalmış bir makas izi,
Kadife montun cebinde yumruk ellerin,
Buruk kahve gözlerinde tüten o mahzun cemre
Gücü var mı ki şimdi düşmek için toprağa.

Benim de patlar nice yumruk avuçlarımdan
Acıyan ve şaşırın yorgun ellerim.
Aklımın bir köşesinden çekestiriyor rüya,
Bırak gizlide kalsın, çıkarma beni kınımdan

Boş salıncak bulmaktı meğer tüm sevincimiz
Hadi otur çocukluğum sadece dinle.
Yaprak hışırtıları... karışıyor bak dünden bu güne
Daha hızlı, daha hızlı... En göğle!

...

Son Söz Niyetine

Mustafa Mete, "Renkli Karanlık" ile hem geleneksel Anadolu anlatısını hem de modern kurguyu harmanlayan ne istediğini bilen bir yazar profili çiziyor. Kitabı okurken altını çizdiğim, beni en çok etkileyen cümle ise "Bir Teneffüs Arası" öyküsündeydi: "Bizinkisi çok katlı bir yalnızlık... ve her geçen gün kat sayısı yükseliyor. Kat çıkmakla bilgiye ulaşılama-yacağımı anladığımızda çok geç olacak."

Rize'nin mirası, müziğin büyüğü dünyası: armonik ve armonika üzerine Kenan Coşkun ve Süleyman Sarıahmetoğlu ile söyleşi

Merhaba! Müzik, insanı duygulandıran, ruhunu besleyen ve hayatına renk katan bir dildir. Bugün, bu dilin iki önemli enstrümanı olan Kafkaslardan Karadeniz'e gelen 200 yıllık geçmişe sahip, armonik ve armonika hakkında konuşacağız. İlk konuğumuz, Kenan Coşkun, bu çalgıların tarihini, özelliklerini ve müzikteki yerini anlatacak. Hoş geldiniz!

"Ben Kenan Coşkun! Emekli memurum, şu anda bir işle meşgul değilim, evde oturuyorum yapacak bir şeyim yok."

"Sizi davet etme nedenimiz Rize'de Armonik adıyla bilinen çalgı aletini tanımak ve tanıtmak. Armonik enstrümanı nasıl bir enstrümandır anlatabilir misiniz? Armonika ile armonik aynı enstrüman mıdır?"

"Elle çalınana armonik, ağızla çalınan mızıkaya armonika diyorlar. Benim gençliğimde, yani 80 sene evvel düğünlerde çalınan bir enstrüman. Bu enstrüman da o dönemlerde çok popülerdi. Kemeçe vardı evet, belki de bizim Rize kültüründe armonikadan daha eskiydi, daha evveldi, onu bilemiyorum. Armonik neden popülerdi; ev düğünleri olurdu, salonlar veyahut büyük düğün yerleri falan yoktu o zamanlar. Evde düğünler olurdu, evin içi derdik, yani bayağı büyük, salondan daha büyük olurdu. Ev içlerinde horonlar, düğünler yapılıyordu. Bütün mahalle, köy toplanır çok

kalabalık olurdu. Kemeçenin sesi gitmezdi. Çünkü o zaman bu ses cihazları, hoparlörler şunlar bunlar yoktu. O bakımdan duyulmazdı, yani zevkli horon olmazdı ama bu armonikanın sesi çok yüksek olduğu için daha popüler olurdu. Düğünler öyle başlardı."

"Armonik enstrümanı nereden öğrendiniz?"

"Babam gençliğinde düğünlerde armonika çalarmış. Hatta birçok enstrüman çalardı, kemeçe de çalardı. Ben ağız mızıkası çalardım. İlkokulu bitirdikten sonra baktım babam bir gün almış, ikinci el bir armonik ama iyi bir armonik. Verdi bana, al dedi, öğren. Ağız mızıkası çaldığım için biraz erken öğrendim yani kolay öğrendim. İşe öyle başladık."

"Böyle öğrenirken size örnek olan, bu işi öğreten ustanız oldu mu?"

"Örnek olmadı da beni heveslendiren oldu diyelim. Ne oldu diyeceksiniz: İlkokul beşinci sınıftayken bir sınıf arkadaşım vardı, onun babası o zamanlar armonik alır satardı. O arkadaşım çalmasını biliyordu, bir gün okula getirdi. Sınıfta bunu çalınca benim çok hoşuma gitti. O zamanlar anne baba ile iletişim öyle kolay olmazdı yani diyemedim ben de istiyorum diye. Ama Allah razı olsun, Allah rahmet etsin babamız hevesli olduğu için kendisi aldı. İşte öyle biz de öyle başladık."

"Küçüklüğünüzden beri çalışıyorsunuz, ne zaman aklınıza gelir çalarsınız, sabah mı akşam mı hüzünlenince mi mutlu olunca mı?"

"Yaşlandık şimdi, genç işidir bu, yorar insanı. Yani ben şimdi aklıma vurduğu zaman kendi doldurduğum kaset var; o kaseti koyup dinliyorum. Çalmak istesem, çalacağım onu 2-3 dakika ama kaseti başından sonuna kadar dinliyorum, hoşuma gidiyor. Bir de İstanbul'da Süleyman arkadaşım var. O her sene bir ay gelir Rize'ye. En dolu zamanımız o bir aydır işte. Süleyman alır bizi peşine nerede bir eğlence varsa beni de götürür bir potpori çalarım onlar pek bilmezler. Artvin havası var. Eğleniriz."

"Armonik çalgısını herkes kolaylıkla öğrenebilir mi?"

"Biraz çetindir. Çalacak olduğun havayı ilk defa beynine yerleştireceksin, kafanda olacak ki ondan sonra çalacaksın. Tabi ne şekilde çalınacağını bir ustadan veyahut da çalandan görmeyen lazım yani kolay bir enstrüman değil."

"Peki, size öğrenmek için gelen gençlere nasıl dersler veriyorsunuz?"

"Ders vermek değil de genç arkadaşlardan tanıdığım üç kişi var, beni ziyarete geliyorlar. Allah razı olsun. İşte onlara benim bazı havalar var, onlardan veriyorum. Telefonlarına alıyorlar. Bakalım, öğrenebileceklerini

zaman gösterecek. Pahalı bir enstrüman. İstiyorlar ki hazır enstrümandan öğrenelim ama ben enstrüman al, ben sana öğretelim diyorum.”

“Armonik sadece Rize’de mi var? Türkiye’nin başka yerlerinde var mı?”

“Çerkezler çalar, Abazalar çalar, bir de üzerinde çalar ama Rize’nin belirli kesimlerinde tanınırlar. En çok Çayeli tüneline İyidere köprüsüne kadar, bu arada çalınır. Köylerde çalınmaz. Biraz şehre yakın köylerde, köylerden başlayarak şehre doğru iner çalma alanı.”

“Artvin bölgesinde çalınmıyor herhalde?”

“Artvin’de akordiyon var, Hemşin taraflarında tulum olduğu için pek ilgi duymadılar herhalde.”

“Neden bu enstrüman çok az biliniyor?”

“Bir ara kayboldu. Yani bunu fabrikası yapmadı. Artık yeni gelmeyince usta da kalmadı. Eldekiler eskidi. Teknoloji de ilerledi org çıktı, bu enstrümanı bitirdi. Ama şimdi bunu yapan fabrikalar var, getirip satan arkadaşlar var. İngiltere ve Çin yapıyor. Biz Süleyman ile beraber bunun derdindeyiz. Pek elimizden tutan olmadığı gibi, yardımcı olan da pek olmadı. Bu Rize’nin kültürüdür. Aşağı yukarı, yani ben bunu babamı da baz alarak söylüyorum; 200-250 senesi evveli var, bulduk çıkarttık. 250 sene tayin ettik. Kafkaslardan gelmiş. Biz bunu resmiyete geçirmek için uğraşıyoruz. Biz bir çalışma başlattık. Bu çalışmamız

Kültür Bakanlığı’na gidecek, Kültür bakanlığı ilgili yazışmaları sağlayarak ilgili mercilere gönderecek ve sonra ders, kurs açılacaktır.”

“Eskiden düğünlerde çalınır, hatta kız beğenilmiş, doğru mu?”

“Ev içi düğünler olurdu. Onları anlatayım: Bazen yalnız bayanlar oynardı, erkekler dışarıda olurdu. Erkekler olunca veyahut karışık olunca, düğünü idare eden kişi; ‘erkekler dışarı mızıkacı içeri’ esprisini yapardı. Horonların ortasında bayan olurdu, ekseriyetle yaşlılar olurdu. Kız horunu oynanırken kapalı kızlar yüzünü açar, açınca ortada oturan anneler, neneler torunlarına kız beğenirdi. Erkekli - bayanlı olunca da atma türküsü olurdu. Bazen kızlarla erkekler, bazen sadece erkekler atardı.”

‘Muziko bayılma nedir acaba, o da düğünlerde olurmuş?’

“Düğün dağılmadan kaynana horonu olurdu en son. Gelin, damat, kayınvalide, kayınpeder aynı horona girerdi armonik çalan kayınpederin yanında muzikoyu bayıltırdı. Armonike para atılırdı.”

“Besteler yapıyor musunuz?”

“Eşime bir beste yaptım en son. 1926 senesinde evlendik 2026 senesi bizim 70. evlilik yıldönümümüz olacak, 70... O besteyi ona saklıyorum. Sürpriz ama burada size de söyleyebilirim:

“Ben seni seviyorum,
sen de beni sevsene
ha bu bizim aşkımız
olacak bir efsane
ben seni sevdim mi
nasıl edeyim inkar
ne anan var ne baba
senden vardır bana kar
saadet derler adına
doyamadım tadına
canım kurban olsun
senin gibi kadına”

Süleyman Sarıahmetoğlu ile söyleşimize devam ediyoruz.

“Armonik ile ne zaman karşılaştınız, kaç yaşınızdaydınız?”

“Armonik ile çocukluğumdan beri tanışıyoruz. Düğünlerde çalınan en ideal ve en eski enstrümandır. Eskiden amfi falan yoktu. Bizim çocukluğumuzda, yeni yeni bağlamalara amfi takılmaya çalışılırdı. Düğünlerde, her taraftan ses duyulsun diye mızıkacı ortaya yere bir sandalyeye veya bir iskemleye oturtulurdu. Biz de çok meraklı olduğumuz için o çemberin içine girip mızıkacının yanına, mızıkayı dinlemek keyfine girişirdik arkadaşlarla. Böyle başladı. Daha doğrusu annemim çocuklukta bana ilk hediyesi sayılır. Ağzı mızıkası alırdı bize. Müzikle, mızıkayla çocukluktan beri bir hevesimiz, bir kulak dolgunluğumuz vardı. Bu vesile ile de içimize işlemişti. Bazı arkadaşların da mızıkalı vardı. Onlarla da egzersiz yapardık, çalışırdık. Daha sonra benim yurt dışında kalma durumum oldu. Yurt dışında da bizatihi kendim aldım bir mızıkayı ve öyle devam ettik o günden bugüne. Gelişerek devam ettik.”

“Amonika başka, armonik başka, mızıka başka enstrümanlar. Bu üçünün ayrımını bize anlatır mısınız, farkları nelerdir?”

“Literatürde bu armonik el mızıkasıdır veyahut da bazı yerlerde santurda deniyor. Hatta Türkiye genelinde de Çerkez mızıkası diye de tanınır. Yani; bu bizim Çerkez kardeşlerimizde, Abaza kardeşlerimizde bir de bizde, Rize'nin merkezi ve Çayeli dahil Çayeli'nden Of'a kadar, Trabzon il hududuna kadar sahil ve yukarıları, daha çok sahil kesiminde çalınan bir enstrümandı. Hatta bu kadın enstrümanı diye de bilinir. Şöyle ki eskide kadınlarımız çalardı; annelerimiz, annelerimizin anneleri diyelim. Bunun mazisi var, biz araştırma da yapmıştık. En azından iki yüz elli senelik bir mazisi var bizde.”

“Araştırma dediniz, bu araştırmalarda resmi bir çalışma yapıldı mı? Yapıldıysa süreç devam ediyor mu?”

“Arkadaşımız İstanbul'da bitirme tezi olarak işledi. Daha derin araştırmalara girmişti. Kendisinden de duyduk Hohner marka fabrikasının kurulduğu zamanlarda armonik, gemilerle getirilmiş. Gemi dediğimiz yelkenli, o zaman makine bile yok. Böylece Rize'ye satışının yapıldığını öğrendik. Hatta akademide böyle bir enstrümanın olduğundan da bihaberdiler. Bu da biraz bizim gayretlerimizle oldu. Ben 30 senedir tanıtılması için mücadele verdim, arkadaşlar da verdi.”

“Bakanlık düzeyinde armonik üzerine çalışmalarınız ne durumda? Ne cevap alabildiniz? Bu

konuda bunu bir kültürel miras olarak yaşatmak adına bir faaliyet, bir adım atılabildiniz mi?

“Bu süreci anlatsak günlerce sürer. Halk Eğitim ile de temas-taydık, Kültür Müdürlüğü'nden de temastaydık ama istediğim randımanı alamadım. Yani; bilmiyorum biz mi çok hassasız, diğer taraf mı fazla umursamaz bir tavır içindeydi. Onu da ben çözemedim. Ama neticede bu uç verdi belli bir yere geldi, gelmeye de devam ediyor. Gençlerin buna tekrar hevesle sarılması bizi mutlu ediyor. Hatta yeni mızıka çalan arkadaşlarla tanıştım, onlara el verdik, bazı parçalarını mızıkamızın nasıl çalındığını gösterdik. Bu bizim için yeterli değildir ama bir mutluluk kaynağı, bir sembolüdür diyelim.”

Arkadaşım bitirme tezi yaparken böyle şeyler de istendi Halk Eğitim'den. Yani; bu mızıkanın çalınabilmesi için kayıtlarda resmi bir enstrüman olması lazım. Nasıl diyeyim; tabii ki bu dalda eğitilmiş değiliz. Bunun kayıt edilmesi lazım, bunu yaptık bakanlığa gönderdik. Hatta konservatuvardan mezun olan arkadaşımız bizatihi gönderdi. Eksik olduğu bilgisi geldi. Ondan sonra da zaten biraz ara verdik. Sağlık sıkıntıları da oldu. Allah'a şükür, bunların hepsini atlattık. Velhasıl biraz ara verdik sayılır. Ama bundan sonra tekrar bu konuyu ele alacağız.

Çevremizde bu konuya ilgisi olan insanlar var. Mesela İstanbul konservatuvar bölüm başkanı da arkadaşımız. Onunla da temas halindeyiz. Bir şekilde bunun illaki duyurusunu yapacağız. Hatta Kenan amca da anlattı.

Müdürümüz de destek verdi bu konuda. Fakat şu ara işlerimle ilgili biraz yoğunum. İlk fırsatta görüşeceğiz. İnşallah buluşmalarımız çoğalacak. Bunun bir şekilde duyurusunu yapmamız lazım. Bir tezi daha yazılacak bunun kabul görmesi için. Bir eksikliği var diyorlar. Mesela kemençenin kursu var, bağlamanın kursu var, akordiyonun var. Bu çalgı aleti de akordeonun küçüğü. Küçük ama farklı bir enstrüman. Bizde yani bu armonikte, el mızıkası dediğimiz literatürde armonik ağız mızıkasına da armonika deniliyor.”

“Armonika bizim kültürümüze ait olarak görülüp, değerlendirilmiyor mu?”

“Bugüne değin çabamızın çok fazla karşılığını alamadık ama bu yaz sonu Gençlik Merkezi'ne gittik, burada üniversitenin Fener kampüsüne de uğradık. Orada da çaldık. Yani biz yapacağımızı yapıyoruz. Maddi yönden bir beklentimiz de olmadı, yeter ki unutulmasın. Rizeli olarak üzümlere bir eleştiri yapacağım bu konuda. Bu enstrüman Trabzon'da olsaydı dünya tanırırdı. Burada da tanınacak ama zamanla. Biz müziğe mi kıymet vermiyoruz çözemedim. El üstünde tutulması lazım, yöneticilerin hızlandırması lazım bu süreci. Bir dönem çektim elimi hastaydım. Benim tekne var, arkadaşlarımla çalışıyorum eğleniyorum ama yeni gençlerin çalması da mutlu ediyor. Bunu Türkiye geneline yayamadık. Onun üzüntüsü içerisindeyim.”

Belli başlı kayıtlarımız var. Sizde de var, her tarafta var. Yani; bundan sonra alıp yürürüz. Bunun geri kalmasının birinci

sebebi yetmişli yılların başında orgun çıkması. Ve de tabii ki şehirleşmenin getirdiği şeyler de var. Eskiden düğünlerde ne olurdu? Evin küçük düzenli bir bahçesi olurdu, avlusu olurdu. Veyahut da tek katlı evler olduğu için girişi olurdu büyük bir salon şeklinde. Orada kapalı havalarda düğün olurdu. Ama işte bu şehirleşmenin getirdiği durumlardan dolayı apartman katında bunlar olmayacağı için düğün salonları, şunlar bunlar başlayınca farklı müzik aletleri çalınır oldu. Ama org ya da hiçbir müzik aleti bu enstrümanın sesini veremez. Hiçbir zaman o tadı, o zevki veremez. İyi bir kulak var ise, iyi bir müzik kulağı var ise kişi bunu anlar.”

“Süleyman Hocam, Armonika çalarken beste yapıp söz yazıyor muydunuz? Böyle yetenekleriniz de var mıdır?”

“Rahmetli anam şairdi. Yani atma türkü atardı ve mahalle-mizde olan düğünlerde çemberin karşısında başka bir şair gelirdi veyahut da yakın mahalleden atışma yapıldı. Nasıl atışma yapıldı? Hani kim kimi sözlerle alt ederse yani tatlı bir espri şeklinde türküler düzenlenirdi. Ben şimdi kendim de türkü yapar, kurarım. O ayrı bir konu da ben daha ziyade eskiden söylenmiş belli başlı önemli türkülerini söylüyorum.”

“Hem de unutulup gitmesini engelliyorsunuz aslında bu şekilde destek vererek.”

“Evet. İsmail Türüt ile görüştüm. Sağ olsun bir şekilde beni buldular. İsmail ile ben eskiden tanışmıştım ama o zamanlar

onun klibinde de oynadık. Mızıka çaldık, kemençe, tulum, kaval vardı. YouTube'da var biliyorsunuz. “Asırlık horon” diye. Orada çaldım. Yani; bir yerde o da Türkiye genelinde bir yan-ki olmuştur diye düşünüyorum. Daha sonra gençlerimiz daha da heveslendi. Güzel çalanlar olursa kendilerine daha düzeltceklerdir. Yeter ki o heves onlarda olsun. Daha güzel bir hal alacak inşallah.”

“Süleyman hocam, torunlarınıza, yakınlarınıza, yeğenlerinize armonika öğretiyor musunuz ya da öğrettiğiniz oldu mu? Bunun yayılması için bir girişimde bulundunuz mu?”

“Oldu, olacak da... Çocuklarım da bayağı ilgili. İki tane oğlum var. Fakat onların tahsilleri, yurt dışına gidip gelmeleri bazı şeyleri engelledi. Bir tane kız torunumuz var. O sürekli bana çaldırır. Daha üç buçuk yaşındayken ayağıyla ritim basardı. Öyle şeyleri de vardı. Olacak inşallah, bilmiyorum, bakacağız.”

“Siz elinizden geleni yapmışsınız, umarız ki bu ropörtaj sayesinde daha fazla okuyucuya ulaşır, ilgililerin dikkatini çekmeyi başarabiliriz. ”

“Sizler, bizler, herkes bir kıyısından tutacağız bu meselenin. Bir evvelki yaz Pehlivan mahallesi ve Dağbaşı mahallesinde, Mızıka Şenliği yaptık fakat başkanımız yoktu. Mesela ben bunu bir eksiklik olarak gördüm. Bu sefer de geçtiğimiz yaz daha gelmeden önce haber gönderdim başkana. Isırlıktaki belediye tesislerinde çaldık, maşallah güzel de oldu. Yani; bunun bir siyasi bir

durumu olamaz. Rize bir bütündür. Bir taş koyan herkes benim için değerlidir. Her mızıka çalan bir sanatkar demektir benim için.

Bir iki defa da Rize Marina'da, bizim mahallenin karşısında, orada da bir iki akşam yemekli, müzikli etkinlikler yaptık. Biz elimizden geleni yaptık, yapacağız da ayağımız tutana kadar... Bunda sonra benim gözüm arkada gitmem.”

“Çok güzel Süleyman hocam. Bir başınıza da olsanız bunca gayret verdiniz. Yaşatmak adına umarım sizlerin emekleri ileride gençlerin de katkısıyla yeşerecek, büyüyecek ve unutulmayacaktır. Biz Ça(y)lakalem ekibi olarak çok teşekkür ediyoruz size.”

“Size de bu konuda başarılar diliyorum. İnşallah zaten yarın öbür gün bu tamamen çok daha iyi bir hâl alacak. O zaman herkes mızıkacıların peşinde koşacak. Öyle görüyorum ama yavaş yavaş farkındalık yaratıyoruz. Elimizden geleni yaptık bugüne kadar. Notaya dökülmesi, geleceğe bırakmak adına da çok kıymetli.”

“Kıymetli zamanınızdan bizlere ayırdığınız için çok teşekkür ediyoruz.”

“Böyle bir fırsat verdiğiniz için ben de çok teşekkür ederim.”

"hekaton'la son tango" kitabı üzerine

Bahattin Kaya

"O'dur, iki cinsi, erkek ve dişi yaratan..." (Necm/45)

Hekaton'la Son Tango! Biraz tuhaf ve sıra dışı bir kitap ismi, değil mi? Peki nedir bu Hekaton ve Tango? Bir gerçeklik midir, yoksa metafor mu?

Hekaton, Antik Yunan Mitolojisinde yaratıklara verilen isimdir. Tango ise hüznün ve isyanın dansıdır. Peki bu iki kelime bir kitabın isminde nasıl bir araya geldi? Hekaton modern dünyanın/benliğin şişmiş, açgözlü ve doyumsuz tarafını; tango ise insanın Hekaton ile gerilimli mücadelesini temsil eder.

Eserde, Batı merkezli modern yaşamın insanı nasıl köklerinden kopardığı; ruhsal sorunların yalnızca biyolojik ya da psikolojik değil, aynı zamanda manevi bir boyuta da sahip olduğu vurgulanmaktadır. Ancak kitaptaki en can alıcı noktalar; terbiye sisteminin yok edilmesiyle başlatılan süreçte babalık otoritesinin devre dışı bırakılması, annelik sıfatının kadınlardan alınarak "erkek-kadın" adı altında üçüncü bir cinsiyet ya da cinsiyetsizlik oluşturulmaya çalışılması, özgürlükler adı altında her türlü sapkınliğin insanlığa dikte edilmesi ve kadın-erkek farkının ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmaların hangi araç ve kanallar üzerinden servis edildiğinin ortaya konulmasıdır. Yazar, akademik bir dil kullanmasına rağmen bu konuları güçlü analizler ve somut örneklerle okuyucuya sunmaktadır.

Kitap; giriş, gelişme ve sonuç çerçevesinde dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Aileyi İfsad Etme ve İnsanlığı Yeniden Yapılandırma Küresel Proje "Savaş"ın Ana Cepheleri; ikinci bölümde Projenin Komuta Kademeleri ve Savaş Alanları; üçüncü bölümde konuya ilişkin Genel Değerlendirmeler; dördüncü bölümde ise Önlemler ve Karşı Cepheler ele alınmaktadır.

"Hekaton" kavramı, modern insanın kontrolsüz benliğini ve nefisini temsil eden sembolik bir yapı olarak ifade edilmektedir. Hekaton; haz, güç, hız ve tüketim arzusunu sürekli canlı tutan bir iç mekanizma rolündedir. Yazar, modern bireyin zamanla bu yapının etkisi altına girdiğini ve kendi yaşamında yönlendirilen bir konuma sürüklendiğini örnekleriyle ortaya sermektedir. Ayrıca tasavvuf geleneğindeki nefis kavramına da geniş yer verilmektedir.

"Tango" metaforu, insan ile Hekaton arasındaki ilişkiyi simgelemektedir. Bu ilişkide birey zaman zaman kontrolü elinde tutsa da çoğu zaman yönlendirilen taraf olmaktadır. "Son tango" kavramı ise bireyin farkındalık kazanarak bu döngüyü sonlandırma çabasını ve içsel, nefsi özgürlüğe ulaşma isteğini temsil etmektedir. Yazarın bu iki metaforu tek bir çatı altında bu denli başarılı bir şekilde bir araya getirmesi, mükemmelin ötesinde bir çalışma örneğidir.

Peki, kim bu Hekaton'un kolları, başları ya da ayakları? Tango'nun içinde olanlar kimlerdir? Amaç nedir? Cinsiyetsiz bir toplum yaratma gayesi ne içindir? Çok soru oldu gibi görünebilir; ancak kitabı okuduğunuzda bu soruların aslında ne kadar az kaldığını fark edeceksiniz.

Eşcinsellik üzerinden cinsiyetsiz bir toplum yaratma projesi, bence kitabın ana konusudur. İnsanları eşcinselliğe iten sebepler neler olabilir? Neden insan yönelim ihtiyacı duyar? Bu durumların biyolojik ve psikolojik açıklamaları olabilir. Ancak insanların bu özel durumları ya da farklılıkları üzerinden neden şebekeler oluşturulmaktadır (LGBT gibi)?

Birileri savaş çıkardığında sebebi bellidir: silah satılarak para kazanılır, petrol gelirleri ya da maden sahaları hedeflenir. Bu ve benzeri toplumsal olayların yıkıcı etkilerinin görünür yüzü fazlasıyla mevcuttur. Asıl görünmeyen ise birileri tarafından cinsiyetsiz bir toplum yaratılmak istenmesinin ardındaki gerçek amaçtır. Aslında bu sorunun cevabı kitapta da net olarak verilmemektedir. Yazar, gerekli verileri sunarak analiz işini büyük ölçüde okuyucuya bırakmaktadır. Bunun sebebinin, mutlak siyahlar ve mutlak beyazlar arasında kendi grilerimizi görmemizi sağlamak olduğunu düşünüyorum.

Yazar konuya terbiyenin ifsadan giriş yapmaktadır. “Şüyu vukuundan beter” diye bir söz vardır; yani söylentisi, gerçekleştirmesinden daha kötü olan durumlar için kullanılır. Eski Türk filmlerinde sıkça duyduğumuz, toplumun daha da kötüye gideceği, anne-babaya saygının azalacağı yönündeki sözler ne yazık ki bugün gerçeğe dönüşmüştür. Terbiye kavramının rafa kaldırılması, aile yapısının dinamitini ateşlemiştir.

Terbiye, çoğu insan tarafından yalnızca kötü söz söylememek olarak algılanmaktadır. Oysa terbiyeyi oluşturan en önemli unsurlar kültür ve toplumsal geleneklerdir. Büyüğünün yanında uzanarak oturmamak korku değil, terbiye göstergesidir. Söz sırasını beklemek, yeme-içme biçimleri de terbiyenin bir parçasıdır. Ancak bu ince nüansları kaybede kaybede çok şeyi yitirdiğimizi fark edemedik. Yarı uyanık bir hâlde olayları anlamaya çalışıyoruz sadece.

Peki, evlerimizin o merhametli, sevecen, biraz da tatlı sert babalarına ne oldu? İlim irfan öğretene, çocuklarını hayata hazırlayan babalarımızdan; üç beş kuruş uğruna çocuklarıyla TikTok videoları çeken babalara ne zaman geldik?

Bunları eleştirdiğim ya da kınadığım düşünülmesin. Sadece mutlak siyah ve beyazlarımdan baktığımda, bu ve buna benzer durumlarda bir baba olarak içimi rahatlatacak gri bir nokta göremiyorum. Galiba baba figürünü yok etmeden önce anne/kadın figürünü değiştirdiler. Toplumlarda değişen/değiştirilen sosyolojik yapılar neticesinde kadına eril rol yüklendi.

Kadın-erkek eşitliği adı altında, kadının fiziksel ve ruhsal narinliği görmezden gelindi. Buradan kadınları küçümsediğim, onların bir şey başaramayacağı ya da yapamayacağı anlamı çıkarılmasının lütfen. “Kadın insandır, erkek insanoğlu” sözünü fazlasıyla benimsemiş biri olarak böyle bir düşünce hatasına düşecek değilim.

Kadın, yaratılışı gereği narin dir, nahiftir. Tarihimizde bunun birçok örneği olduğu gibi, çalışma hayatımızın içinde de tanımaktan gurur duyduğum ve kendilerinden çok şey öğrendiğim kadın mesai arkadaşlarım var. Yapay süslemelerle, birileri tarafından kadınlara verilen saçma sapan toplumsal roller, kadınlarımızın eril olmasına sebep oldu. Bunun akabinde de ev içinde huzursuzluk olmasın, çocuk(lar) üzülmesin diye alttan alan baba modelinin yerini kadın-erkek anne modeli aldı. Aksi durumda ise aile içi şiddet ve boşanma vakaları yaşandı.

Kadınların bir mücadelesi varsa, bu mücadelenin öncüsü ve sorunun sahibi kadınlar olmalıdır. Bu mücadeleyi evrensel boyuta yayılmış, çıkar amaçlı bir takım grupların eline bırakmak; mücadelenin amacını saptırmaktan başka bir şeye yaramaz.

Eser genel olarak değerlendirildiğinde, yazarın modern insanın sorunlarını yalnızca bireysel hatalar üzerinden açıklamadığı görülmektedir. Aksine yazar, çağdaş toplumun değer sistemini sorgulayarak bireyin bu sistem içinde nasıl şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, eserin sosyolojik bir boyut da taşıdığını göstermektedir.

Bu açıdan baktığımızda, sistemin cinsiyetsiz toplum yaratma çalışmalarının nasıl işlediğini; yakın tarihte yaşanan ve hepimizi o dönem ilgilendiren bir olay üzerinden anlatmak istiyorum.

2024 Paris Yaz Olimpiyatları açılış töreni, organizasyon tarafından trans aktivizminin bir zafer (!) şölenine dönüştürülmüştü. 1 Ağustos 2024'te kadınlar boks müsabakasında bir olay yaşandı. Cezayirli boksör Imane Khelif ile İtalyan boksör Angela Carini karşı karşıya gelmiş; ancak daha 46. saniyede Carini'nin ringi bir anda terk etmesiyle müsabaka son bulmuştu. Terk etmesinin sebebi ise İtalyan sporcunun, karşısındaki rakibinin erkek olduğunu düşünmesiydi.

Durum dünya çapında büyük bir yankı uyandırmış; hatta Khelif'in millî boksörümüz Busenaz Sürmeneli ile karşılaşacak olması ihtimali sebebiyle ülkemizde de yakından takip edilmişti.

Evrensel boyutta ses getiren bu olayda, Cezayirli sporcunun planlı bir şekilde hep bir ağızdan erkek olduğu iddia edildi (sebebinin birazdan anlayacaksınız). Oysa iddia edildiği gibi Khelif trans bir birey değil, biyolojik olarak zaten bir kadındı. Farklılığı ise DSD'li (Disorders of Sex Development) olmasıydı. Türkçeye çevirecek olursak: “Cinsiyet Gelişim Farklılığı”.

Peki, DSD nedir? Kişi aslında dünyaya kadın olarak gelir. Gen diziliminde, ortalamaya kıyasla daha fazla XY kromozomu bulunduğundan, kişi bir erkek kadar testosteron üretebilir.

Böyle olunca da kişinin kas yapısı bir erkeğe daha yakın hâle gelir. Peki, bu bir hastalık mıdır yoksa bir farklılık mı? Bunun bilimsel cevabı bende yok. Bireysel olarak baktığımızda ise fazlasıyla göreceli bir konudur.

1968 Meksika Yaz Olimpiyatları'ndan başlanarak 2000'li yıllara kadar olimpiyat oyunlarında sporculara kromozom testi yapılıyordu. Anormallik tespit edilen sporcular ise, etik olmayacağı gerekçesiyle, olimpiyatlara alınmıyordu. İşte bu testlerin kaldırılmasındaki en büyük etken LGBT aktivizmiydi.

Konu bütünlüğü açısından bir bilgiye daha ihtiyacımız var. Bahsi geçen aynı Cezayirli sporcu, 2023 yılında yapılan Dünya Kadınlar Boks Şampiyonası'nda yüksek testosteron seviyeleri nedeniyle müsabakadan diskalifiye ediliyor. Ne var ki ortada tuhaf bir durum var: Khelif şampiyonaya kabul ediliyor, ancak finale kalınca diskalifiye ediliyor. Bu etik(!) davranış, ne hikmettir ki, Khelifi bir anda LGBT topluluğu için bir sembol hâline getiriyor. Hatta 2024 yılında UNICEF'in Cezayir elçisi olarak atanıyor. Burada Khelif üzerinden yaratılan trajedi, ne yazık ki, bir sistemin eseri.

AB ve ABD müesses nizamı, LGBT ve benzeri oluşumların yanında yer alıyor. Bugün baktığımızda ABD'nin Ankara Büyükelçiliği binasının üzerinde bile LGBT bayrağı var. Çocukluğumuzda "Acaba Balkan ülkeleri bize oy verecek mi?" diye heyecanla beklediğimiz Eurovision yarışmaları bile LGBT hareketinin şovuna dönüştü.¹

Son elli yılda dünya üzerinde

bu kadar hızlı büyüyen ve gelişen başka bir toplumsal hareket görülmemiştir. Bu işin sırrı nedir? LGBT'li olmayan biri dünyanın gidişatından ya da gelecekte yeterince umutlu değilken, LGBT'li bir birey nasıl bu kadar geleceği hakkında umutlu olabiliyor? Amaçları çift cinsiyetli toplum düzenini yıkmak olan bir oluşumun bu denli geleceğe yönelik umutlu olması, eylemlerinin ivmesini açıkça göstermektedir.

"... Şüphesiz insan çok zalim, çok cahildir." (Azhap/72).

Kimi zaman zalimin zulmüne, kimi zaman da cahilin cesareti-ne yenildik. Gündelik hayat akıp giderken olup bitenler üzerine derinlikli biçimde düşünemedik. Gelişen olayları yalnızca yüzeysel algılarımızla kavramaya çalıştık. Yirminci yüzyılın önemli İslam tarihçilerinden Muhammed Abid el-Câbirî, bu durumu "kognitif bilinç dışı" olarak tanımlar. Yani kişinin belli bir anda ve belli bir konu üzerinde farkında olmadığı her türlü zihinsel içerik veya işleyiş, bilinç dışı kapsamına girerek olayların yüzeysel biçimde kavranmasına neden olur.

Günlük yaşamımızda bir toplumsal akıl vardır ve bu akıl, geçmişten günümüze taşınan, oluşturulmuş bir akıldır. Biz onu bireysel olarak oluşturamayız. Tarihin ve toplumun yansıttıklarını çoğu zaman bilinç dışı olarak kavrarız; çünkü zihnimizi yormak pek işimize gelmez. Tarihsel süreçte her toplumun kendine has bir akli ve bu akli uygulama yöntemleri olmuştur. Bunların belirlenmesinde en önemli etken, tarihsel süreçte yaşanan olaylardır. Elbette anne-baba olmaya dair algılarımız da toplumsal,

tarihsel ve dinseldir. Eski kadim toplumlardan günümüze kadar —her ne kadar bu algı yok edilmeye çalışılsa da— kadın için aile, yaşam demektir. Erkek için ise soyunu devam ettirmek ve gücünü artırmaktır. Yani bu hayatta ne kadar kalabalıksanız, o kadar güçlüsünüzdür.

Yazar, kitabında ülkemizin de tehlike altında olduğunu —ki bu gerçek göz ardı edilemez— örnekleriyle ifade ediyor. Tarih okumayı çok seven biri olarak belirtmek isterim ki genel olarak tarihi, siyasi gelişmeler üzerinden okuruz; ancak halkın gözünden pek bakmayız.

Türkiye'nin sanayileşmesi yirminci yüzyılın ortalarına dayanmaktadır. Köyden kente göç eden insanların oluşturduğu işçi sınıfı² ile kentli sınıf arasında büyük bir sosyal çatışma oluşmuştur. Orhan Kemal'in Bereketli Topraklar Üzerinde adlı kitabı, bu çatışmayı tüm yönleriyle ele alan romanlardan biridir.

Göç hikâyeleri elbette sadece sınıfsal bir mücadeleye neden olmadı. Yıllar içerisinde cinsiyetler arası iş bölümü ve çatışmaları da etkiledi.

Kadın ve erkek arasındaki toplumsal ilişkiler, kent göçlerinin ardından yeniden düzenlenmeye başladı. Toplumsal ve sosyolojik yapı değiştikçe kadın ve erkeğin rolleri de birbirine benzemeye başlamış; iş bölümündeki değişimle beraber toplumsal cinsiyet rolleri de dönüşmüştür. Bunun sonucunda aile içindeki erkek rolünün zayıflaması, aile içi krizleri tetiklemeye başlamıştır.

Yaşanan bu rol değişimi, çocuk sahibi olma konusunda da doğrudan etkili olmuştur. İş alanlarının

toprağa bağlı üretimden sanayiye dayalı üretime geçmesiyle birlikte, kalabalık ailelerin geçim ve iş yükü sıkıntı yaratmaya başlamıştır. Sanayileşmeyle geline nokta, tarım toplumunda olduğu kadar insan gücüne ihtiyaç duyulmadığından daha az çocuklu ailelere yönelimler ve yönlendirmeler başlamıştır. Çünkü sanayi toplumları çok çocuklu bir aile yapısını istemezler; hatta bunu devlet politikalarına da dâhil ederler (doğum kontrol planlamaları gibi).

Sanayi toplumlarında çocuk sayısının fazla olması, aynı oranda istihdam alanı gerektirdiğinden işsizlik sorununun fazlasıyla baş göstermesine neden olur.³

Bunun yanında, hane halkı sayısı arttığı için tasarruf imkânları büyük oranda ortadan kalkacak; tasarruf oranlarının düşmesi ise yatırım finansmanı sorununu doğuracaktır. Bu nedenle başta sermayedarlar olmak üzere, doğum hızının azaltılması için çalışmalarına başlamıştır.

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de aile yapısı küçültülmüş ve yalnızlaştırılmıştır. Bir aile kurmak ve bir ailenin parçası olmak, özellikle dijital ve görsel medya eliyle önemsizleştirilmiştir. Hani şu “sizin için önerilenler” ibaresi var ya; işte bu, bizim benliğimizi bozdu. Merak duygumuzu arşa çıkararak zamanımızı elimizden aldı.

Bugün cinsiyetsiz bir toplum dayatmaya çalışan oluşumların en büyük kozu ne yazık ki dijital mecralardır. Yapay zekâ mesele... İnsanlığın korkulu rüyası. Hayretler içerisinde kaldığımız bir sanal dünya. 1990’lı yılların

sonunda Bilgisayar bölümüne başlamıştım.

O zamanların meşhur teknoloji dergileri vardı: Chip, PCnet gibi... O günlerden biraz da olsa bilgi sahibi olduğum bir konuydu bu.

Yaklaşık otuz yıl önce bile konuşulan bir konu, neden son birkaç yıldır bu kadar popüler oldu? Çünkü şartların olgunlaşması gerekiyordu. Bu süreçte ne mi oldu? İnterneti kısıtlı ve ulaşılması zor bir şekilde kullandığımız günlerden, cebimizde taşıdığımız günlere —hatta daha fazlasına— geldik. Bu süre zarfında, sosyal medya ağları ve dijital platformlar üzerinden kişiliğimize, zihnimize ve özel hayatımıza dair ne varsa ele geçirildi.

Bugün yapay zekâyâ sorduğunuz bir sorunun cevabı, aslında bizim verdiğimiz bilgilerden oluşan bir algoritmanın ürünüdür. Bana kalsa ismi “*Algoritma Zekâ*” olsun derdim; ancak insanda gizem ve endişe oluşturulması gerekiyordu. “*Yapay*” kelimesi bu iş için biçilmiş kaftandı. Bugün LGBT yürüyüşlerine “onur yürüyüşü” denilmesi ile, gaipten haber alıyormuş gibi bize bilgi veren bir sistemin adının “*Yapay Zekâ*” olması arasında bir fark yoktur. Birinde, toplumsal yapıyı bozmaya çalıştığı ayan beyan ortada olan bir eylem, ön adıyla güzellenmiş; diğesinde ise ön adıyla bir gizem oluşturulmuştur.

Bugün geldiğimiz noktada, üçüncü bir cinsin ya da cinsiyetsizliğin oluşturulmak istenmesi komplo teorisini aşmış, ne yazık ki gerçekliğe kavuşmuştur. Kitap, özellikle aile ve birey

üzerinde yürütülen kültürel ve sosyolojik savaşlara dikkat çeken bir eserdir.

Peki bizler birey olarak, aile olarak ya da toplum olarak ne yapmalıyız? Bunun birçok cevabı var. Ancak öncelikle değiştirmemiz ve mücadele etmemiz gereken şey, düşünsel yapı ve zihniyettir. Ama işe önce kendimizden başlamalıyız. Çünkü insanlar, anne babalarından çok yaşadıkları zamana ve topluma benzerler.

Zamanı da toplumu da güzelleştirecek olan; sorumluluk sahibi bireylere, güçlü ailelere ve destekleyici devlet politikalarına olan ihtiyaçtır.

Kitabı okurken dikkatimi çeken bir konu var ki söylemeden geçmek istemiyorum. LGBT vb. hareketler ile cinsiyetsiz toplum oluşumunu destekleyen yazar, psikolog ya da felsefecilere değinilmiş.

Bazılarını bilmeme rağmen yine de inceledim. Bu işin başını neden Yahudi kökenli kişilerin çektiği sorusu aklıma takıldı. Saygılarımla...

¹ Bu cümleleri yazdığım sırada, tevafuk eseri, bir yandan gece haberlerini izliyordum. İsrail’in Eurovision yarışmasına katılacağını açıklaması sebebiyle beş ülkenin yarışmadan çekildiğini öğrendim.

² İşçi kelimesi, ülkemizde sanayileşmenin akabinde sendikal faaliyetlerin başlamasıyla kullanılmaya başlanmıştır; öncesinde hizmet sektöründe çalışanlar için amele kelimesi kullanılıyordu.

³ Konu hakkında ayrıntılı bilgi edinmek isteyenler, Mete Kaan Kaynar’ın hazırladığı Türkiye’nin 1980’li Yılları adlı kitabı okuyabilir

**sen mi,
ben mi?**

Eren Kaçalin

Yalnızlık, sen misin, ben mi gizlenen?
İçimdeki bir başkası tarafından izlenen?
Dört duvar mahpus, her gün suskunum
Sen mi tükendin, ben mi yorgunum?

Vurgunluk, sen misin, ben mi zırdeli?
Her gün yalandan gülerken yanarken içi?
Yüreğimin dilini koparınca birikti derdim
Sen mi bırakıldın, ben mi vazgeçildim?

Hakikat, sen misin, ben mi amansız?
Boşluğun içinde kalıp da yutulan ansız?
Kalbim, gökyüzünü ayıran ufuk gibi yırtık
Sen mi feryâd-ı figânsın, ben mi çılgılık?

Karanlık, sen misin, ben mi kısıkvrak?
Işığın altında tutuşacak kadar çırpıplak?
Ağırlığını taşıyan birisi olsa mahvolurdu
Sen mi ağırbaşlısın, ben mi çocuksu?

Hürriyet, sen misin, ben mi mahkûm?
Zayıf bir yankı gibi, geri dönmedi ruhum
Büyük ümitle dualarımı yazdığım nazım
Sen mi gizlisin, ben mi anlaşılmazım?

Ölüm, sen misin, ben mi yaşamayan?
Gölgelerden ürküp geceleri aşamayan?
Görmezden gelebilse bile gitmeyecek
Sen mi ürperensin, ben mi gözü pek?

Ayrılık, sen misin, ben mi rüyalarda?
Kararsız bırakılmış, biz ile ben arasında
Bazen dalarsın ya, o vakit anlarınız gülüm
Sen mi çözüldün, ben mi düğümüm?

“ay ışığı gel dedi, gel peşimden”

Mücahide Sert

Gökyüzüne baktı. O griden hüznü çalan buluta... Belki adımlarını hızlı atmıyordu ama kalbi adımlarından bir adım öndeydi. Omuzlarını acıtan çantaya, yola tüküren adama, karşıdaki araştırma hastanesinin ışıklarına; her şeye sinirli bir şekilde baktı. Akşam neredeyse olmak üzereydi. Şimdinin eskiye hatırlarını, eskinin o burnunu sızlatan anılarını attı çantasına. Otogarın en köşesine doğru ilerledi. Tam da oturmak istediği yerde bir adam gördü. Kıvrılmış yatıyordu. Ayakkabısı delik, üstü başı incecik, bakışları sertti. Birden başını çevirdi ve ona baktı. Ayak ucundan gözlerine kadar ortamın soğuşunu hissettiriyordu. Adama bakınca bir ürperti geldi. Korkmuş muydu yoksa tiksime miydi bu? Adam aslında memnun da görünüyordu halinden. Ama o varken burada oturması da imkansızdı. Çevrede başka yer de yoktu. Dışarıya baktı; çatıdan sarkan buzlar neredeyse yolcuların kafasına düşmek üzereydi. Cebinden çiçekli aynasını çıkardı, yüzüne baktı. Adam kadar korkunç olmasa da o da perişandı. Sonra acıma hissinin korkunç bir kötülük olduğunu düşündü. Hikayesini bilmediği birine acımak, midesinde ekşi bir huzursuzluk bıraktı. Gürültülü bir sesle düşen buzlara baktı. Ay ışığı buzların üzerinde parlamaya başlamıştı.

Acil kapısından girdi ve bekleme salonunda köşede bir yer bulup kıvrıldı. Gözlerini kapattı uyumaya niyetlendi. İnce bir ışık sızıyordu uykusunun içine. Işığı sızdıran pencereye doğru döndü. Acil odalarından birinden bir şarkı duyuluyordu. Çok da severdi. Ama dinledikçe bir huzursuzluk oturdu kalbine. Usulca kalktı. Pencerenin köşesine vurdu kafasını; biraz dengesini kaybeder gibi oldu, yine de koşmakla yürümek arası bir hızla kapıya doğru gitti. Hastane duvarına asılı tablo büyük bir gürültüyle düştü. Ziyaretçilerden birinin çılgılığı tüm koridoru doldurmuştu. Tabloda deniz kenarında eski bir ev resmi vardı. Hayli kasvetliydi. Zaten huzursuz ve kasvetli olan bu hastanede ne işi vardı o tablonun. Tabii ki içinden “saçma” dedi. “Her şeyi sen biliyorsun zaten,” diye geçirdi içinden. Çantası omzunu acıtıyordu. Acilin önünde hızla duran araba çıkmasına engel oldu; bir itiş kakış yaşandı. Hasta yakınlarından biri öyle bir itti ki onu, sokak lambasına tutunmasa düşecekti. Lambanın ışığına ay ışığı yansımıştı.

Bir hayli soğuktu oda. Genzinde keskin bir tentürdiyot kokusu hissetti. Aynaya koştu; üstünde başında yara bere gibi bir emare yoktu. Ama her yeri ağrıyordu.

Perdenin yırtık köşesinden içeriye ay ışığı sızıyordu. Bugün bir hayli erken uyanmıştı. Bu uyularının düzensizliğinden bıkmıştı. Gün boyu odun kırıyor, iş yapıyordu; dinlenmeye ihtiyacı vardı. Ama geceler onun için dinlenme zamanları olmaktan çoktan çıkmıştı. Sanki o günü hiç yaşamamış gibi, o kayıp birkaç güne yakışır şekilde büyük bir yorgunlukla kapıyı açtı ve denize doğru yürümeye başladı. Belki beş altı adım atmıştı ki denizin dalgalanıp dalgalarının üzerine geldiğini gördü. Kaçacak yeri yoktu; olsa da kaçmazdı zaten. Ayaklarına batan çakıl taşlarına, ha bire ortaya çıkıp gözünü alan ay ışığına, onlarca balığa, uzaktaki balıkçı teknesine baktı. Deniz içindeki mavilik özlemini karşılayan bir simgeydi onun için. Ama bu aralar maviliği yerini griye bırakmıştı. Ona kucak açan özgürlük uzun süredir yoktu. Kafasını suya daldırdığında ay ışığından kırık bir cama yansıyan görüntü, hemen yanından geçen parlak yüzgeçli balıklar, boğulmak üzere olduğunu anladığı o an... Sırtını döndü denize. Ay ışığı gözünü alıyordu.

Balıkçı teknesinde çalışmaya başlamasının yirminci günüydü. Kendisine yeni yeni icatlar çıkarıyordu. Güvertede durdu, bekledi. Kamarasına gitmek için arkasını döndü. İçeride yemek pişmişti; yemeğin kokusu her yere dağılmıştı. Yemek yemeye zaten niyeti yoktu, bu kokuda iyice iştahını kaçırmıştı. Odaya geçti. Geçen rüzgârda yere düşüp çatlayan aynasını yerine taktığında gördüğü o yüzü tanıyamadı. Ne işi vardı bir kadının burada? Elleri nasır tutmuştu? Burnu, ha bire açıp kaybolan güneş yüzünden yanmış sonra da kabuk bağlamıştı. Kolları ise erkek kollarına benzemişti. Yirmi gündür doğru düzgün de uyumamıştı. Tam kitabını okumak üzere uzandı, aynı anda radyoyu da açmaya çalıştı. Tekne birden sallanmaya başladı. “Ay ışığı fısıldadı, gel dedi; gel peşimden.” Radyonun sesini artırdı. Tekne bu sefer yan yatmaya başladı. “Vay vay sevdin onu, vay vay”

-Bu kitap nereden çıktı? Kalk hadi işler duruyor öylece. Bir işe yarasan şaşarım zaten. Şu zimbirtiyi da kapat.

Hastane odasında yirminci günüydü. Az sonra iğrenç kokan yumurtalardan getireceklerdi. Kapıya sırtını döndü. Televizyonun kumandasını yatağın içinde unutmuştu. “Vay, vay...”

matmazel noraliya

Emine Güner Eyzaman

bağları çözülmüş ruhumun
dört nala koşan adımlarına takılıyorum
bir yanım cennet
diğer yanım enkaz yığını

başı dönmüş şehrin ışıklarında ruhum
adres yok
odalar çıplak
camlarında aralanmış yalnızlık çıkmazı

hep mi aynı bakar güneş
aydan arta kalan yanıyla
herkes mi susar
sessizliği ağırlar kapısında
kimliksiz
dipsiz

ben mi kaybolmuştum
zehirle ıslatılmış kalbimde
fikrimin duvarlarına çarpan o karanlık kimindi

ben mi kördüm Noraliya
dibine düşmeyen düşüncelerin
yarım ağız sohbetlerindeki eksik hecesi koltuğunun

aynası kırılmış yüzüme dönüp
özümün toprağıyla aldığım abdeste yemin olsun ki
çatallanmış ellerime düşen her yaş için
bin secde eder başım

batan günün ardından doğacak tek gülüşe
üşümüş düşlerimin yuvasından
kaybolduğum her sokağa
vatanım demek için yeniden geldim dünyaya

ben Ferit
d ile
hayır t ile

kazara dans

Neşe Cengiz

Evleniyorum. Önüme konan her masrafı göğüsledim mecburen. İki kişilik evimizi orta hâlli bir çeyiz mağazasına çevirdiler, sesim çıkmadı. Son kuruşuna kadar feda olsun olmasına ama düğünde açılış dansı kepezeliği için ders almak çok zoruma gidiyor. Gel de Pınar'a anlat! Hep bunun hayalini kurmuş canını sevdiğim. Ben halaya kalksam ortalık arapsaçına döner, salon dansı hak getire. Bak benim yeteneksizliğim dillere destan, vazgeç bu işten diyorum, daha cümlemleri tamamlamadan sarkıtıyor alt dudağını.

"Peki hayatım."

Ne korkunç bir cevaptır bu. İçinde saklı tehditleri ortalama zekâyâ sahip her erkek bilir.

Keşke kavga çıkarsa. Ben bir söylerim, o beş söyler, birkaç gün sonra konu kapanır. Nihayetinde ayrılık sebebi sayılmaz. Ne uyanıktır o! Yavru kedi gibi boynunu büküp insanı yola getirmesini nasıl da bilir. Sonunda, boş ver be dedim kendime. Hepi topu birkaç ders. Gönül kırmaya değmez. Gerçi kabul etmeyip ne yapacaktım?

İşten yorgun argın çıkıyorum. Doğru dans kursuna. "Bir ki üç dön, dört beş sağ ayak öne..." Cinlerim tepeme çıkıyor ama belli etmiyorum. Sonuçta Pınar'ın yüzü gülüyor, yetenekli bile buluyormuş beni. Dayan oğlum, bu son ders. Aksi gibi tam final provasında Pınar'ın ateşi çıktı. Yırttık diye sevinirken yalvar yakar razı etti gene. "Bu kadar uğraştık hayatım, sen git bari. Hatırım için." Kandırıp,

gittim desem mutlaka öğrenir. Mecburen yola düştüm.

Bu gibi durumlarda salonda kim boşsa onunla güreşiyorsun. Benimkisi danstan çok güreşmek, öyle de diyebiliriz. Baktım teyzelerden biri kendi kendine "Ram pam pam sağ ayak öne," takılıyor. Hemen o tarafa yöneldim. Haydaa! Benden hızlı davranan biri kaptı teyzeyi. Neyse ne, düğün günü öğrendiklerimle bir şeyler kıvrırım artık. Zaten ne halt ettiğimi ben bile bilmiyorum. Salonda jüri kurup puan verecek değiller ya. "Partner yok Pınar, olsa dans etmez miydin?" Tam aradığım fırsat. Hocayla vedalaşıp gidecekken herkesi sollayıp bana doğru atılan bir amcayla burun buruna geldim. Burun buruna gelince ilkin karşıdakinin suratını görür insan. Fırfırlı beyaz gömleği ve İspanyol paça siyah pantolonu yüzünü görmeye olanak vermiyor ki. Gülmemek için kendimi zor tutuyorum. İşbirliği yapsın diye hocadan tarafa çevirdim başımı. Aklım sıra gözlerimle şu komediye bak diyeceğim. Daha ne olduğunu anlamadan amca elimi kapı. Hoca başıyla onay verdi. İtiraz etmeye fırsat kalmadan kendimi bir erkeğin kollarında savrulurken buldum. Yaşına başına aldırmadan cıva gibi akıyor namussuz. Müziğin ritmiyle hem beni savuruyor hem diğerlerini teğet geçerek zapt ediyor ortalığı. Kalçalarını bir o yana, bir bu yana kırıp ayaklarıyla sekiz çizdiği sıra sabrım taşı. "Yeter!" diye bağırılmışım. Sanki ona söylemedik. Ayakları hızını kesti ama stop edeceği yok. Öyle saçma sapan bir sahne ki otuz sekiz ateşle yattığını bilmesem Pınar'ın ayarladığı bir şaka diye düşünebilirdim. Bir ara amcanın kollarından kurtulmayı başardım da kendisi hayali partneriyle dansına devam etti. Öfkeyle ilkin dünyanın parasını bayıldığı hocaya, sonra bu yaşlı bunağın yüzüne baktım. Buruşuk yanağında boydan boya

bir yara izi, hepten çukura kaçmış mavi gözler, yılışık yılışık sırttan ince dudaklar. Birden durakladı. "Haydi efendim, terimiz soğumasın!" Tuttu kolumu kaldırdı, aklı sıra altından geçecek. Hoca müdahale etmiyor, salondakiler dansı bırakmış bizi seyrediyor. Çıldırmak üzereyim. Hafifçe silkeledim, aramızdaki mesafeyi araladım. Hızla kapıya yöneldim ama nafile. Peşime takıldı. Fişek gibi geçti önüme. Etrafımda "Bir ki üç," diyerekten kalça kırdıkça saten pantolonun paçaları sağa sola savruluyor. Kesin deli bu. Galiba sinirim bozuldu, dayanamadım. Gürültülü bir kakhaha patlattım. Ben gülünce suratındaki yılışık ifade değişti. Pınar kadar olmasa da alt dudağını sarkıttı ufaktan. Salondaki müzik sustu. Dönüp bakmaya ne lüzum, herkesin beni ayıpladığını sırtımı delen bakışlardan hissediyorum. Yaşıya saygıda kusur etmişim. Anlayış bekleyen taraf niye hep bunlar oluyor? Bilgelik desen yok, hâlden anlama desen yok, ot gibi bir ömür tüket sonra gel sırf benden fazla yaşadın diye saygı bekle. Eline bir kitap alıp okumuş muydu acaba? Bir gözü toprağa baktığı vakit gelmiş dans kurslarından medet umuyor. Annem de yaşlı Nimet teyzem de. Onlara bir şey dediğim var mı? Kafamı kırsalar sesim çıkmaz. Bir an evvel terk etmeliydim bu lanet yeri.

Çantamı almak için duvarın dibine sıralanmış rafa elimi uzattığım sıra telefonumdan yükselen Nothing Else Matters melodisi sessizliği ortadan ikiye ayırdı. Kaç telefon değiştirdim, şu melodiyi bırakamıyorum. Pınar zannettim ama annemdi arayan. "Bu kızın düğün üzeri iyileşeceği yok, Nimet teyzen siyah turpla bal alsın diyor," komutunu verip kapattı. Çantamı sırtıma takıp gidiyorken istemeden başımı kaldırdım. Terbiyesizliğin lüzumu yok, en azından bir hoşça kalın demek gerek. Telefonum bir

kez daha Nothing Else Matters diye çınladı. Paçalarını savurarak geri dönen amca zıncı diye durdu bu kez. Ben de kalakaldım kapının eşiğinde. Nothing Else Matters, Nimet teyzem, yara izi... Yarım ayak dönüp yüzüne bir daha baktım. Evet, ta kendisiydi. En son mahkeme salonunda görmüştüm. Hepten çökmüş, tanımayışım normal.

Duruşma sessize almayı unuttuğum telefonun gerginliğiyle başlamıştı.

"Hah! Sonunda mahkemeye kadar girdi bu havy metal!"

Demek sayın hâkimin Metalica dinleyen bir çocuğu var. Babam gibi söylenmesinden anladım. Hemen en saygılı ifademi takınıp özür diledim. Zabıt kâtibesinin alaycı gülüşü eşliğinde kestim sesini telefonun. Ne vardı yani? İnsanlık hâli. Dur sen, Nimet teyzemin saç yolduran konuşması başlamadı daha. Birazdan kim kime gülüyormuş görün. Hâkimin dosyayı bir an evvel kapatmak istediği ortada. Dedi, "Anlat."

Önce üniversite öğrencisi olduğumu söyledim. Önümüzdeki sene mezun olacaktım. Finaller bitince yaz tatili için eve gelmiştim. Evimiz apartmanın bahçe katındaydı. Olayın olduğu gün annem, ben, Nimet teyzem bahçede çay içiyorduk.

"Detayları bırak evladım! Olayı anlat!"

Zaten olayı anlatıyorum. Detaya girsem neler neler var. Haminne gibi aralarında oturup her muhabbete ortak olduğumu, neredeyse bütün tatili o küçük bahçede geçirip mahallede olan biteni kayıt altına aldığımızı, arkadaşların bundan ötürü beni yerin dibine soktuklarını anlattım mı? Yoo. Çayın yanında

yediğimiz böreği Nimet teyzemin yaptığını da söylemedim. Detay bunun neresinde? Anladım ki daha resmî bir dil kullanmalıyım. Mürekkep yalamışız bugüne bugün, onu da yaparız.

Olay günü şahsım, teyzem ve annem Güllük Mahallesi Selamsız Sokak 7 numaradaki evimizin bahçesinde oturmaktayken alkollü olduğunu sonradan anladığımız sürücü otomobiliyle bahçe duvarını yıkıp... O salonda ne davalar görülmüştür. Bizimkinin ilginç bir tarafı yok. İlginç olan Nimet teyzem. Elbette bunu henüz bilmiyorlardı. Annemle bende hafif sıyrıklar, teyzemin bir kolu alçıda, yani gazetelik değiliz. Üstelik şikâyetçi bile olmadık. "Kim uğraşacak bu ayyaş herifle oğlum boş ver," demişti annem. Ayyaş herif hasarı falan karşılarsa da devletin aklına yatmadı bu iş. Kamu davası açıldı.

Ifademi tamamladım. Bilmiş bilmiş geçtim yerime. Annem de aynısını anlatıp üzerine düşeni yaptı. Sıra Nimet teyzeme geldiğinde oturdum seyrediyorum. "Hâkim oğlum, biz oturmuş çay içiyorduk, aniden bir gürültü koptu, bu sarhoş herif arabasıyla bahçeye daldı," demek taş çatlasın iki dakika sürer. Fakat yaşına gösterilen hürmeti kullanarak sözü uzatmasa olur mu hiç? Zabıt kâtibesi böreğin harcına süt yerine soda katılınca daha lezzetli olduğuna kadar kelimesi kelimesine yazmadıysa ne olayım. Sayın hâkim burada bile müdahale etmedi. O ancak beni azarlasın. Yalnız, klavye mi eskiydi, kadın tuşlara mı sert basıyordu bilmem, Nimet teyzem ne zaman ağzını açsa çat çat çata çata sesleri salonda yankılanıyor. Teyzem zabıt kâtibesine ters ters bakıp duraklıyor hemen. Yeniden söze girince tuşlar da peşinden. Çat çat çata çat... Gözlerini belirtip bekliyor.

Kadın parmaklarını daktilodan çeker çekmez "Tövbe tövbe," deyip kaldığı yeri hatırlamaya çalışarak tekrar başa dönüyor. Klavye durur mu? Saniyede yetiştiriyor. Gene sessizlik. Sayın hâkim cüppenin içinde huzursuzca kıpırdandı. Sabır da bir yere kadar. Usulünce uyaracaktı ki Nimet teyzem sonunda patladı.

"Kızım iki laf ettirmedin şurada. Bir dur azıcık."

Azarı yiyen hariç hepimiz güldük. Sayın hâkim kızdı.

"Sessizliik!"

Bizimki ihtiyarlığına güvenerek yüce mahkemeye de terslendi.

"Lâf söylüyorum hâkim oğlum, az beklese ölür mü?"

Korkumdan gülemedim bu defa. Bakışlarımız karşılaştı. Başımla devam et dedim. Beni hem sever hem dinler. Sen merak etme manasına gözlerini kırttı.

Ne berbat bir sıcak vardı olayın olduğu gün. Öğleden sonra çınarın altına serilmişti. Az sonra elindeki tepsiyle Nimet teyzem gelmiş, annem çay demlemiş, ben salatalık ve domatesleri söğüşlemişim. Yaz kış demeden kaynar çayı kafaya diken tek milletin fertleri olarak çınarın altında oturacaktık ne güzel. Caddede yalpalayarak ilerleyen otomobilin dosdoğru bizim bahçeye dalacağı kimin aklına gelirdi? Toparlanmaya fırsat bulamadan kıyamet koptu. "Kaçın ayol, eceline susamış bu adam!" diyen annem beni kolumdan çekip aynı anda ileri atılınca dengesi bozuldu. Korku ve telaş yüzünden boş bulunmuş olmalıyım, ikimiz birden yere yuvarlandık. Hedefte Nimet teyzem kalmıştı. Hemen ayağa kalkıp ona doğru koştum. Yakaladığım gibi gücüm

yettiğince öteye ittim. Az daha geciksem otomobille burun buruna gelecekti. O sıra düştü kolunun üzerine. “Vay anam, vay anam!” diyerek yerde bir inleyişi vardı garibanın. Otomobil bizim mütevazı sofrayı geçip evin duvarına toslayacağı sıra homurtusunu kesti. Şoför tarafındaki kapı açılınca kendi derdimizi unutup içeriden çıkmaya uğraşan sürücüyü diktik gözümüzü. Saçı sakalı birbirine karışmış, canavarın tekini bekliyoruz. Tam tersine sinekkaydı tıraşlı, takım elbiseli, ellisini geçmiş bir beyefendiye arabadan inen. Gözler hafif kanlanmış, ayakları ufaktan sekiz çizerek yanımıza yaklaştığı sıra anladım ki sarhoştı. “Aman ya Rabbi, aman ya Rabbi!” diyerek ellerini suratına götürdü. Yanağını boydan boya kaplayan kesik saniyesinde kırmızıya boyadı avuçlarını. Şokun etkisiyle olacak, kaç dikiş atılacağını hesaplardım. Epey derin görünüyordu çünkü. Avuçlarına bakmayı bırakıp etrafı taradıktan sonra derin bir şükür çekti. Ne de olsa ölmemiştik. Hemen ardından bana seslendi. “Delikanlı, ambulans çağır hemen. Yok yok, en iyisi ben götürüyüm sizi hastaneye.” Sanki olay yerinden tesadüfen geçen yardımsever vatandaş. Gerisin geri otomobile dönüyordu ki annem haykırdı. “Allah cezası versin! Bir de hastaneye götürüyüm diyor. Oğlum koş, polis çağır!” Polis lafını duyunca bunun gözler dört açıldı. “Hanımefendi elinizi ayağınızı öpeyim, karakolluk olmayalım. Aramızda çözeriz bu hadiseyi.” Zaten gerek kalmamıştı. Komşular birer ikişer bahçeye doluştu, peşinden ekip otosu görüldü. Çoktan aramışlar. Bu kadarla atlattığımızı şükür de yaşlı başlı iki kadıncağz mahkeme salonlarında nefes tüküyor. Şu duruşma bir bitseydi.

Sanık sandalyesine doğru öfkeli

bir bakış attı teyzem. Ardından devam etti. Şöyle oldu, böyle oldu, hastaneydi alçıydı anlatmaya başlamışken sabrı tükendi.

“Kız bi dursana sen! Aklım karışıyor. Hem başım şişti çat çat çat!”

Eyvah, şimdi atacaklar dışarı. Sayın hâkime baktım, bu defa o da kendini tutamamış, gülüyor.

“Teyzeciğim, burada söylediklerinizi yazması lazım. Devlet öyle emretmiş, sen anlatmaya devam et.”

Devlet dedin mi akan sular durur. “Tövbe tövbe,” diyerekten söze yeniden başladı. Kâtibe tedirgin, usul usul bastı tuşlara. Teyzemin tepesi atmış bir kere. Mahkemeymiş, devletmiş gene unutuverdi.

“Kız, iki laf ettirmedin şurada. Ayıp ayıp! Dur da lafım bitsin. Sonra gider evde yazarsın.”

Netice itibariyle hâkimin sabrı taşı. Sonraki duruşmayı ileri bir tarihe, bizi kapının önüne attı. Zaten herkesin beyanlarını dinlemişsin. Zapta da geçirmişsiniz çat çat. Ver hükmü de hepimiz rahat edelim. Falanca maddenin filanca hükmüne göre taksirle işlenmiş suç adli para cezasına çevrilene kadar geçen sürede hayatım kâbusa döndü. Bu olaydan önce pamuk şekeri gibi bir kadını teyzem. Sarhoşu hapse atmadılar diye dert ede ede oldu bir psikopat. Misal, hiç âdeti değilken uykumun en derin yerinde gelip dürtmeye başladı.

“Kapıyı kilitledin mi?”

Sonra taktı kafayı karşı daireye yeni taşınan komşuya.

“Terörist bu, arasana karakolu!”

Sabah programındaki doktoru dinledikçe deterjan artığı kanser

yapıyormuş diyerek su içeceği bardağı defalarca yıkatır oldu bize. Kısacası artık bambaşka bir insandı. Bu arada ne hikmetse muhatabı en çok ben oluyordum. Daha doğrusu muhatap olarak beni seçiyordu. Anneme kıyamadığından belki.

Sonunda romatizma doktoru diye kandırıp götürdüğüm sinir hastalıkları uzmanı anksiyete bozukluğu teşhisiyle dayadı hapları da bir nebze soluk aldık. Olası tehlikelere karşı savunma hâlindeymiş. İyileşmesi zaman almış. Savunmanın kalkması da ben. Kapıyı kilitledin mi, pencereyi sürgüledin mi, komşuyu gözetledin mi, bugün kim gelmiş... Diğer yandan o sarhoşu hapislerde çürütmedi diyerekten hâkime beddualar yağdırıyordu. Sadece yaz tatili değil bütün sene burumdan geldi. Üzerinden neredeyse on yıl geçmesine rağmen bu adama duyduğum öfke kaza günündeki tazeliğiyle hortlatıvermişti. Bir de gelmiş kelekeler gibi dans ediyor.

“Siz,” dedi, “siz kazara otomobilimle bahçe duvarına çarptığım evdeki delikanlı değil misiniz?” Fırfırlı gömleğine gözlerimi dilererek başımla onayladım. “Teyzeniz hanımefendi nasıllar, anneniz afiyettedir inşallah.” Sabrımı zorluyordu. Sanki amcamın oğlu memleketten gelmiş hâl hatır soruyor. O sinirle haykırmışım: “Teyzem kazadan sonra iyileşemedi, sayenizde öldü!” Ortalık buz kesti. Hah, git şimdi istediğin kadar dans et!

Telefon ısrarla çalmaya devam etti. Annem! Hayatta kapatmaz. Bu defa açmadım. Aceleyle terk ettim salonu. Nimet teyzenin ısmarladığı siyah turpu bulmak için manav ararken ayaklarım istemsizce dans ritmini kovalıyor. İşe bak sen. Kazara da olsa kap-tım galiba bu dans işini.